

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΜΠΗΣ ΑΜ : 0815Μ047

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ :
ΟΛΓΑ ΠΑΠΑΔΑΚΗ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΟΥΒΛΗΣ, ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΔΕΛΗΘΕΟΥ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**“Τραπεζική Ένωση,
ως μοχλός πρόληψης μελλοντικών κρίσεων
στην Ε.Ε.”**

ΑΘΗΝΑ 2017

Ευχαριστίες στους επιβλέποντες καθηγητές, Όλγα Παπαδάκη, Βασίλειο Δούβλη, Βασιλική Δελιθέου, και σε όσους βοήθησαν στην ολοκλήρωση της εργασίας αυτής.

Europe

*One day, her curse, one perfect day,
will destroy, like ancient Troy, like her brother's ancient
Thebes, currency named by her name,
wrongly divided, wrongly created*

*What a shame for ancient Europe,
someone wrongly divide her name,
just to define currency of Bank,
compound name, first word is EY, meaning the right,
second is ROPI, maybe like entropia, meaning direction,
and that's why, her curse will, one perfect day,
destroy it, like the ancient city of Troy,
like her brother's city of ancient Thebes.*

The Afterpoet, the Poetafter, the Metapoet

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος.....	4
Βασική Ορολογία – Λέξεις Κλειδιά.....	5
Περίληψη.....	8
Summary in English.....	9
Sommaire en Français.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ).....	11
Ιστορική Αναδρομή.....	11
Κύριοι Στόχοι της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.....	11
Οι αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας	12
Όργανα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.....	12
Η Αποστολή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η Οικονομική Κρίση και οι επιπτώσεις στον	
Χρηματοπιστωτικό τομέα.....	16
Τα αίτια της Κρίσης - Οι αδυναμίες του χρηματοπιστωτικού τομέα.....	16
Οι ανακεφαλαιοποιήσεις των Ελληνικών Τραπεζών.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Διεθνές και Ευρωπαϊκό Κανονιστικό Πλαίσιο Τραπεζικής Εποπτείας	22
Η Επιτροπή της Βασιλείας III της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών.....	22
Κριτική Θεώρηση της Βασιλείας III.....	24
Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση.....	26
Ιστορική Αναδρομή.....	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Εξυγίανση μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων	31
Διαδικασία Εξυγίανσης μη βιώσιμων Πιστωτικών Ιδρυμάτων.....	32
Ακολουθία ενεργειών σε σχέση με σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα	34
Εγγύηση τραπεζικών καταθέσεων	35
Ενιαίο σύστημα εγγύησης καταθέσεων	35
Ανακεφαλαιοποίηση πιστωτικών ιδρυμάτων που κρίνονται βιώσιμα με δημόσιους πόρους: το DRI.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Η Οικονομική διάσταση της Τραπεζικής Ένωσης.....	39
Η Περίπτωση της Κύπρου – Τεράστια ανάπτυξη Χρηματοπιστωτικού Τομέα – Έκθεση Κυπριακών Τραπεζών στο Δημοσιονομικό Χρέος της Ελλάδας.....	41
Η Περίπτωση της Πορτογαλίας – Πιστωτική Επέκταση και Έλλειψη Ανταγωνιστικότητας.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Κριτική Θεώρηση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης.....	44
Θετικές Επιπτώσεις της Τραπεζικής Ένωσης	44
Κριτική της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης.....	46
Επιπτώσεις στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα.....	47
Επίλογος.....	48
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	54

Πρόλογος

Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η παρουσίαση του κανονιστικού, θεσμικού και οικονομικού πλαισίου που διέπει την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση. Καθώς η δημιουργία της είναι μια δυναμική εξελισσόμενη διαδικασία που αναμένεται να ολοκληρωθεί τα επρχόμενα έτη, για τον λόγο αυτό η παρούσα μελέτη προσπαθεί να καταδείξει την σημασία της Τραπεζικής Ένωσης για την οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη των ευρωπαϊκών οικονομιών στο πλαίσιο της έως σήμερα πορεία ολοκλήρωσής της. Η μελέτη είναι διαρθρωμένη σε πέντε κεφάλαια:

Στο **1^ο Κεφάλαιο** γίνεται παρουσίαση της λειτουργίας της ΕΚΤ, η οποία αποτελεί και τον βασικό συντελεστή της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης. Περιγράφονται οι βασικοί στόχοι της, οι αρμοδιότητες και τα βασικά της όργανα προκειμένου να καταδειχθεί η σημασία της στο πλαίσιο της λειτουργίας του χρηματοοικονομικού συστήματος στην ΕΕ.

Στο **2^ο Κεφάλαιο** περιγράφεται η οικονομική κρίση από το ξεκίνημα στις ΗΠΑ το 2008 και την επέκτασή της στην Ευρώπη με την κρίση χρέος. Παρουσιάζονται τα αίτια της κρίσης και οι επιπτώσεις της στις ευρωπαϊκές οικονομίες. Αναφορά γίνεται στην κρίση της ελληνικής οικονομίας και το αντίκτυπό της στον εγχώριο τραπεζικό κλάδο.

Στο **3^ο Κεφάλαιο** παρουσιάζεται το διεθνές και ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο για την επιτήρηση του τραπεζικού συστήματος. Όσον αφορά το διεθνές πλαίσιο παρουσιάζονται οι αποφάσεις της Βασιλείας III της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών. Όσον αφορά το ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο γίνεται ιστορική αναδρομή στην πορεία προς τη θεσμοθέτηση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης (European Banking Union), από τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στην οποία τέθηκε η προοπτική της αναγωγής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας σε ενιαία εποπτική αρχή του τραπεζικού συστήματος) έως το 2012, όταν ελήφθησαν οι βασικές πολιτικές αποφάσεις. Παρουσιάζονται, οι βασικές θεσμικές και κανονιστικές εξελίξεις, κατά τη τριετία 2013-2015, μέσω των οποίων η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση τέθηκε σε λειτουργία, σταδιακά, από τις 4 Νοεμβρίου του 2014.

Στο **4^ο Κεφάλαιο** παρουσιάζονται οι πυλώνες της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης, όσον αφορά την επιτήρηση, την εξυγίανση και την εγγύηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος προς την πορεία ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης,

Στο **5^ο Κεφάλαιο** παρουσιάζεται η οικονομική διάσταση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης και γίνεται αναφορά των διαφορετικών περιπτώσεων εξυγίανσης από τα τραπεζικά συστήματα της Κύπρου, Πορτογαλία και τις μεθόδους διευθέτησης αφερέγγυων πιστωτικών ιδρυμάτων προκειμένου να καταδείξει την διαφορετική αφετηρία αλλά και την παρόμοια διαδικασία διευθέτησης προβληματικών πιστωτικών ιδρυμάτων που ακολουθήθηκε σε χώρες του ευρωπαϊκού νότου που υπήρξαν υπό ευρωπαϊκή χρηματοδοτική στήριξης.

Τέλος στο **Κεφάλαιο 6** παρατίθεται η κριτική θεώρηση της Τραπεζικής Ένωσης της ΕΕ, τόσο με τα υπέρ της επιχειρήματα όσο και κατά της υλοποίησης της. Επίσης σε αυτήν την ενότητα κατατίθενται και τα συμπεράσματα της μελέτης.

Βασική Ορολογία – Λέξεις Κλειδιά

Bail in (διάσωση με ίδια μέσα) Η λογική του συνίσταται ότι στοχεύει στη χρήση των χρημάτων των ομολογιούχων, μετόχων, καταθετών για να διασωθεί η τράπεζα, μειώνοντας το συνολικό ποσό του χρέους και προχωρώντας σε αύξηση κεφαλαίου. Το bail in είναι ένα εργαλείο που προβλέπεται από την Οδηγία 2014/59/ΕΕ για την Ανάκαμψη και Εξυγίανση των Τραπεζών (Banking Recovery and Resolution Directive -**BRRD**) της ΕΕ και στην ουσία λέει πως όταν μία τράπεζα αντιμετωπίζει δυσκολίες, πριν ζητήσει λεφτά φορολογουμένων, θα πρέπει να χρησιμοποιήσει τα δικά της χρήματα για να διασωθεί. Οι πρώτοι που χάνουν, σύμφωνα με την οδηγία BRRD, είναι οι μέτοχοι, έπειτα οι ομολογιούχοι και τελευταίοι οι καταθέτες. Η εγγύηση των καταθέσεων κάτω των 100.000 ευρώ προβλέπεται από την Οδηγία 94/19/ΕΚ και έχει ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο με τον νόμο 3746/2009.

Bail out (διάσωση με εξωτερικά μέσα) υπονοείται η διάσωση προβληματικής επιχείρησης ή οργανισμού με εξωτερικά κεφάλαια. Η λέξη είναι γνωστή στις οικονομικές επιστήμες και χρησιμοποιείται ευρέως, σε αντίθεση με την λέξη bail-in, η οποία χρησιμοποιήθηκε για να περιγράψει τις επιλογές που είχε ενώπιον της η αμερικανική κυβέρνηση για διάσωση της Lehman Brothers, η οποία θα διασωζόταν με εκ των έσω κεφάλαια (bail-in).

Haircut - «κούρεμα» είναι ορολογία της αγοράς (jargon) που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη μείωση της ονομαστικής αξίας των καταθέσεων στην Τράπεζα. Το «κούρεμα» δεν είναι εργαλείο, αλλά συνέπεια. Το bail in είναι ένα εργαλείο που προβλέπεται από την Οδηγία BRRD και στην ουσία λέει πως όταν μία τράπεζα αντιμετωπίζει δυσκολίες, πριν ζητήσει λεφτά φορολογουμένων, θα πρέπει να χρησιμοποιήσει τα χρήματα των μετόχων της για να διασωθεί.

Ανακεφαλαιοποίηση – Recapitalisation διαδικασία κατά την οποία μία τράπεζα, λαμβάνει χρήματα από έξω (και όχι από δικά της κεφάλαια), για να αυξήσει το κεφάλαιό της. Μία τράπεζα για να μπορεί να δανείζει και γενικά να λειτουργεί, χρειάζεται χρήματα. Αυτά τα χρήματα προέρχονται από τις καταθέσεις των πελατών της τα οποία τα εκμεταλλεύεται και τα επιστρέφει (με τόκο) στους καταθέτες. Όταν όμως αυτά δεν αρκούν για να συνεχίσει να "πουλάει" τα προϊόντα της, τότε χρειάζεται να γίνει ανακεφαλαιοποίηση ώστε να συμπληρωθούν τα χρήματα που της λείπουν για να μπορεί να συνεχίσει να λειτουργεί κανονικά. Κατά τη διαδικασία αυτή μπαίνουν καινούριοι μέτοχοι αγοράζοντας επιπλέον μετοχές που εκδίδει η τράπεζα και κάποιοι που είναι ήδη μέτοχοι αγοράζουν και αυτοί κι άλλες μετοχές της. Αν δε γίνει ανακεφαλαιοποίηση, τότε για να μην πτωχεύσει, μπορεί να αναγκαστεί να κάνει κούρεμα καταθέσεων ώστε να βρει τα χρήματα που της χρειάζονται και να μην καταρρεύσει.

ELA -Emergency Liquidity Assistance – Επείγουσα Αρωγή σε Ρευστότητα. Μηχανισμός βραχυχρόνιος και προσωρινός, με διάρκεια ανανέωσης έως έξι μήνες και χορηγείται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες σε φερέγγυα πιστωτικά ιδρύματα που αντιμετωπίζουν προσωρινά προβλήματα ρευστότητας, χωρίς αυτός να εντάσσεται στο πλαίσιο της άσκησης της ενιαίας νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ.

EFSF- European Financial Stability Fund, Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας είναι ένα όργανο ειδικού σκοπού που συμφωνήθηκε από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με στόχο τη διατήρηση της οικονομικής σταθερότητας στην Ευρώπη με την παροχή οικονομικής βοήθειας προς τα κράτη της ευρωζώνης σε οικονομική δυσκολία

ESM-European Stability Mechanism, Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας είναι ένα μόνιμο πρόγραμμα χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα 19 μέλη της Ευρωζώνης,

SSM-Single Supervisory Mechanism, Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός, του νέου συστήματος χρηματοπιστωτικής εποπτείας το οποίο περιλαμβάνει, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις εθνικές αρμόδιες αρχές των χωρών της ζώνης του ευρώ

SRM – Single Resolution Mechanism - Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης που αποσκοπεί στην εξασφάλιση της συντονισμένης εξυγίανσης των προβληματικών τραπεζών, με το ελάχιστο δυνατό κόστος για τους φορολογουμένους και την πραγματική οικονομία.

SDGS- Single Deposit Guarantee Scheme, Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων που αποσκοπεί στην καταβολή αποζημίωσης μέσω του Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων Τραπεζών, ανάλογα με την περίπτωση, στους καταθέτες καλυπτόμενων ιδρυμάτων που καταβάλλουν εισφορά στα αντίστοιχα ταμεία εγγύησης καταθέσεων, στην περίπτωση που αυτά δεν είναι σε θέση να αποπληρώσουν τις καταθέσεις τους. Αφετέρου, η χρηματοδότηση της εφαρμογής μέτρων εξυγίανσης.

DRI- Direct Recapitalisation Instrument- Εργαλείο Άμεσης Ανακεφαλαιοποίησης που αποσκοπεί στην ανακεφαλαιοποίηση ενός συστημικού και βιώσιμου πιστωτικού ιδρύματος κάτω από ορισμένες συνθήκες ως μέτρο ύστατης λύσης.

PSI-Private Sector Involvement, Συμμετοχή του Ιδιωτικού Τομέα, είναι όρος που χρησιμοποιείται στις διαδικασίες αναδιάρθρωσης κρατικού χρέους σε αντιδιαστολή με τον όρο OSI-Official Sector Involvement - Συμμετοχή του Δημοσίου Τομέα). Αφορά τη συμμετοχή του Ιδιωτικού τομέα (τραπεζών, επενδυτικών ταμείων) στη διαδικασία απομείωσης του δημοσίου χρέους κυρίαρχων κρατών, με τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η αποδοχή της διαδικασίας από την πλειονότητα των φορέων και να αποτρέπεται η αναζήτηση στρατηγικών εξόδου από τους ιδιώτες επενδυτές, που έχει συνήθως ως αποτέλεσμα τη μονομερή εμπλοκή και κατά συνέπεια επιβάρυνση των κρατών-δανειστών.

BRRD- Banking Recovery and Resolution Directive - Οδηγία για την Ανάκαμψη και Εξυγίανση των Τραπεζών 2014/59/ΕΕ παρέχει στις εθνικές αρχές των κρατών-μελών

εξουσίες και εργαλεία με στόχο την αποτροπή της αφερεγγυότητας ή τουλάχιστον την ελαχιστοποίηση των αρνητικών αποτελεσμάτων της, εξασφαλίζοντας τη συνέχιση των ουσιωδών λειτουργιών των εν λόγω ιδρυμάτων.

Περίληψη

Μέχρι τη δεκαετία του 1920 δεν υπήρχε απολύτως καμία αρχή τραπεζικής εποπτείας στον κόσμο. Οι τράπεζες ευθύνονταν οι ίδιες για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες στις οποίες επιδίδονταν με τα χρήματα των πελατών τους. Για το λόγο αυτό διατηρούσαν κατά κανόνα επαρκή κεφάλαια προκειμένου να διασφαλιστούν έναντι πιθανών κινδύνων.

Η κατάσταση άρχισε να αλλάζει μετά το χρηματιστηριακό κραχ του 1929, που οδήγησε στην παγκόσμια οικονομική κρίση. Τόσο στις ΗΠΑ όσο και στον ευρωπαϊκό χώρο αναζητήθηκαν τρόποι αποτελεσματικού ελέγχου των χρηματαγορών. Μεταπολεμικά και για πολλές δεκαετίες η κατάσταση διεθνώς έμοιαζε υπό έλεγχο. Μέχρι τη στιγμή που ξέσπασε η κρίση του 2007 και 2008 μετά την κατάρρευση της Lehman Brothers. Τότε φάνηκε στην πράξη ότι τα βήματα που είχαν γίνει μέχρι τότε δεν ήταν επαρκή. Πολλές τράπεζες ανά τον κόσμο έπεσαν έξω στους υπολογισμούς τους και σώθηκαν από τα χρήματα των απλών φορολογούμενων. Σε παγκόσμιο επίπεδο όλη αυτή η περιπέτεια στοίχισε δισεκατομμύρια. Παράλληλα αυτό που έγινε **κατανοητό στον απλό κόσμο είναι ότι οι τράπεζες κρατούν για τις ίδιες τα κέρδη, ενώ «κοινωνικοποιούν» τις απώλειες**. Με λίγα λόγια οι φορολογούμενοι έπρεπε – και πρέπει ακόμη ως ένα βαθμό- να αναλαμβάνουν την ευθύνη για τις αποτυχίες των τραπεζών.

Η ακαδημαϊκή συζήτηση για την δημιουργία μιας υπερεθνικής εποπτικής αρχής των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ξεκίνησε το 2009 ως αποτέλεσμα της πρόσφατης διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης. Όμως το 2010, όταν ξεκίνησε η δημοσιονομική κρίση στην Ευρώπη επιτάχθηκε η ανάγκη δημιουργίας μιας Τραπεζικής Ένωσης, θεμέλιος λίθος της οποίας, μεταξύ άλλων, θα είναι ένας ενιαίος μηχανισμός που θα ασκεί **μικρο-προληπτική εποπτεία** απευθείας στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των κρατών μελών. Αποτέλεσμα της δημοσιονομικής αυτής κρίσης, είναι η **Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση**, η δημιουργία της οποίας ξεκίνησε στη Σύνοδο Κορυφής της Ευρωζώνης στις 29 Ιουνίου του 2012 εν μέσω της κρίσης με σκοπό, όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά στην πρώτη κιόλας παράγραφο της έκθεσής της, **« την επιβεβαίωση της επιτακτικής ανάγκης να σπάσει ο φαύλος κύκλος μεταξύ Τραπεζών και δημοσίου χρέους »** (*«We affirm that it is imperative to break the vicious circle between banks and sovereigns»*).

Η Τραπεζική Ένωση για την επίτευξη του σκοπού αυτού, προχώρησε στην δημιουργία ενός **ενιαίου εποπτικού μηχανισμού**, γνωστού και ως Single Supervisory Mechanism (SSM), με τον οποίο ανατίθεται η μικρο-προληπτική εποπτεία των σημαντικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην **Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα** (ΕΚΤ) και παύουν πλέον να είναι αρμόδιες για αυτά οι εθνικές εποπτικές αρχές.

Η ΕΚΤ είναι η βασική εποπτική αρχή των συστημικά σημαντικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων των κρατών μελών της ΕΕ και συγκεκριμένα έχει αφενός την άμεση εποπτεία των 120 μεγαλύτερων τραπεζικών ομίλων της ζώνης του ευρώ, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν πάνω από 82% των στοιχείων ενεργητικού του τραπεζικού τομέα και αφετέρου την έμμεση εποπτεία 3.500 μικρότερων πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι τρεις κύριοι στόχοι του μηχανισμού αυτού αφορούν:

- α) τη διατήρηση της ασφάλειας και ευρωστίας του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος,
- β) την ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής ολοκλήρωσης και σταθερότητας, και
- γ) τη διασφάλιση συνεπούς εποπτείας της ΕΚΤ στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Η δημιουργία της *Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης* προβλέπει *τρεις βασικούς πυλώνες* α) την εποπτεία του τραπεζικού συστήματος της ΕΕ, β) την εξυγίανση μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων και γ) την ίδρυση ταμείου εγγύησης των τραπεζικών καταθέσεων. Οι δυο ανωτέρω πυλώνες έχουν ήδη θεσπιστεί και λειτουργούν ενώ ο τρίτος αναμένεται να εφαρμοσθεί μελλοντικά. Οι εξελίξεις αυτές αποτελούν ένα σημαντικό βήμα προς την οικονομική και νομισματική ενοποίηση ή οποία όμως έχει θέσει εκτός των ρυθμίσεων αυτών την εγγύηση των τραπεζικών καταθέσεων, που επί του παρόντος, παραμένει ως εθνική αρμοδιότητα κυρίως λόγω της απροθυμίας των χωρών της Βορείου Ευρώπης να συνδράμουν στην διάσωση των μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων του Νότου. Παρά την κριτική που θέτει σε αμφιβολία τα έως τώρα αποτελέσματά αποτελεί μια ιδιαίτερα σημαντική εξέλιξη κυρίως για χώρες με εύθραυστο τραπεζικό τομέα.

Summary in English

Until the 1920's there wasn't any banking supervisory authority in the world. The banks had the absolute responsibility concerning their activities and the use of the money of their clients. The situation changed after the financial krach of 1929 and the great recession of the following years. In the US and in Europe, governments tried to find ways for effective control of the financial markets. After the World War II the international financial situation seemed under control until the collapse of Lehman Brothers Bank. The academic debate on the creation of a supranational supervisory authority of financial institutions started in 2009 as a result of the recent international financial crisis. In 2010 when started the debt crisis in Europe the need to create a European Banking Union was a necessity. The leaders of the EU decided at the Eurozone Summit on 29 June 2012, the creation of a Single Supervisory Mechanism in order to perform micro-prudential and macro-prudential supervisory on the financial institutions of the Member States. This mechanism led to the creation of the European Banking Union witch its main goal is to break the vicious circle between banks and sovereigns as well as the monitoring of the whole European banking sector.

The European Banking Union has three basic pillars a) the supervision of the EU banking system, b) the resolution of the non-viable financial institutions and c) the creation of a Bank's Deposit Guarantee Fund. The first two pillars are already in place while the third one has not yet established. Although these developments are an important step towards economic and monetary convergence, the guarantee of the Bank Deposits remains under the national authorities mainly due to the reluctance of the north European members to assist in rescuing the banking sector in the South. Despite the criticism and the doubts about the results of the European Banking Union, it is considered as a very important development especially for those state-members with a fragile banking sector.

Sommaire en Français

Jusqu'aux années 1920, il n'y avait pas d'autorité de surveillance bancaire dans le monde. Les banques ont la responsabilité absolue en ce qui concerne leurs activités et l'utilisation de l'argent de leurs clients. La situation a changé après la Krach de 1929 et la grande récession des années suivantes. Aux États-Unis et en Europe, les gouvernements ont essayé de trouver des moyens pour contrôler efficacement les marchés financiers. Après la seconde guerre mondiale, la situation financière internationale semblait sous contrôle jusqu'à l'effondrement de Lehman Brothers. Le débat académique sur la création d'une autorité de surveillance international des institutions financières a commencé en 2009 à la suite de la crise financière. En 2010, quand la crise de dette souveraine a frappé le Europe, la création d'une Union Bancaire Européenne était une nécessité absolue. Les dirigeants de l'UE ont décidé lors du sommet de la zone euro du 29 Juin 2012, la création d'un mécanisme de surveillance unique afin d'effectuer de surveillance micro-prudentielle et macro-prudentielle des institutions financières des États membres. Ce mécanisme a conduit à la création de l'Union Européenne Bancaire qu'a pour son objectif principal de briser le cercle vicieux entre les banques et les souverains et le suivi de l'ensemble du secteur bancaire européen.

L'Union bancaire européenne a trois piliers a) la supervision du système bancaire de l'UE, b) la résolution des institutions financières non viables et c) la création d'un Fond de garantie des dépôts bancaires. Les deux premiers piliers sont déjà mis en place alors que le troisième n'a pas encore établi. Bien que ces évolutions constituent une étape importante vers la convergence économique et monétaire, la garantie des dépôts bancaires reste sous les autorités nationales, principalement en raison de la réticence des membres de l'Europe du Nord de participer au sauvetage du secteur bancaire du Sud. Malgré les critiques et les doutes sur les résultats de l'Union Bancaire européenne, il faut la considérer comme un développement très important pour les États membres ayant un secteur bancaire fragile.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)

Ιστορική Αναδρομή

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ιδρύθηκε την 1^η Ιουνίου το 1998 ως ρητή πρόβλεψη της συνθήκης του Άμστερνταμ (2 Οκτωβρίου 1997) για να διαχειρισθεί και να υλοποιήσει την κυκλοφορία του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος. Το ευρώ έως σήμερα έχει υιοθετηθεί από τα 19 εκ των 28 κρατών- μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΕΚΤ εδρεύει στην Φρανκφούρτη της Γερμανίας και αποτελεί τον ο διάδοχο του Ενιαίου Νομισματικού Ιδρύματος (ΕΝΙ) το οποίο ιδρύθηκε κατά την έναρξη του δεύτερου σταδίου της οικονομικής και νομισματικής ένωσης της ΕΕ (ΟΝΕ) για να χειριστεί τα μεταβατικά ζητήματα των μελών που υιοθετούν το ευρώ και να προετοιμαστούν για την δημιουργία της ΕΚΤ και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

Η ΕΚΤ αντικατέστησε επίσημα από την 1η Ιουνίου 1998 το ΕΝΙ, δυνάμει της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ - Συνθήκη του Μάαστριχτ), ενώ η άσκηση των πλήρων εξουσιών αναλήφθηκαν την 1η Ιανουαρίου 1999 που σηματοδότησαν το τρίτο στάδιο της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης.

Ο Wim Duisenberg, ο Διοικητής της Ολλανδικής Κεντρικής Τράπεζας αποτέλεσε τον 1^ο πρόεδρο της ΕΚΤ. Τον Duisenberg διαδέχθηκε ο Γάλλος κεντρικός τραπεζίτης Jean-Claude Trichet, ενώ τρίτος κατά σειρά Πρόεδρος είναι ο Ιταλός Mario Draghi, πρώην επικεφαλής της ιταλικής κεντρικής τράπεζας.

Κατά την ίδρυση της ΕΚΤ, τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης ήταν 11, ενώ στην συνέχεια εντάχθηκε η Ελλάδα τον Ιανουάριο του 2001, η Σλοβενία τον Ιανουάριο του 2007, η Κύπρος και η Μάλτα τον Ιανουάριο του 2008, η Σλοβακία τον Ιανουάριο του 2009, η Εσθονία τον Ιανουάριο του 2011, η Λετονία τον Ιανουάριο του 2014 και τη Λιθουανία, τον Ιανουάριο του 2015, διευρύνοντας το πεδίο εφαρμογής της τράπεζας και των μελών της στο διοικητικό Συμβούλιο.

Κύριοι Στόχοι της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Σύμφωνα με το καταστατικό¹ της τράπεζας οι κύριοι στόχοι της είναι οι ακόλουθοι:

- Η διαφύλαξη της σταθερότητας των τιμών στις χώρες του ευρώ,
- Η σταθερότητα του δημοσιονομικού συστήματος με την εποπτεία των κεφαλαιαγορών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων,
- Η χάραξη και η εφαρμογή της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής της Ένωσης.

¹ Βλ. επίσημη ιστοσελίδα της ΕΚΤ (<https://www.ecb.europa.eu/ecb/html/index.el.html>)

Οι αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

- Ο καθορισμός των βασικών επιτοκίων για την ευρωζώνη και ο έλεγχος της προσφοράς χρήματος
- Η διαχείριση των συναλλαγματικών αποθεματικών της ευρωζώνης και η αγορά ή πώληση νομισμάτων, όταν κρίνεται αναγκαία για την διατήρηση της ισορροπίας των συναλλαγματικών ισοτιμιών.
- Η συμβολή στην διασφάλιση της κατάλληλης εποπτείας των κεφαλαιαγορών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων από τις εθνικές αρχές, καθώς και της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών.
- Η παρακολούθηση των τάσεων των τιμών στην Ευρωζώνη.
- Η παροχή άδειας στις κεντρικές τράπεζες της Ευρωζώνης να εκδίδουν χαρτονομίσματα του ευρώ.
- Η παρακολούθηση των τάσεων των τιμών και η αξιολόγηση του κινδύνου που αυτές συνεπάγονται για την σταθερότητα των τιμών στην ευρωζώνη.

Όργανα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Το βασικό όργανο λήψης αποφάσεων είναι το Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο απαρτίζεται από τα έξι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής και τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών των 19 χωρών της ζώνης του ευρώ.

Η Εκτελεστική Επιτροπή απαρτίζεται από 6 μέλη (1 πρόεδρο, 1 αντιπρόεδρο και άλλα 4 μέλη) που διορίζονται για 8 χρόνια από τους ηγέτες των κρατών-μελών της ευρωζώνης η βασική αρμοδιότητα της είναι η παρακολούθηση και η διαχείριση των τρεχουσών υποθέσεων της τράπεζας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο απαρτίζεται από τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής και από τους διοικητές των 19 Κεντρικών Τραπεζών² των κρατών-μελών της ευρωζώνης και είναι αρμόδιο για την διαμόρφωση της νομισματικής πολιτικής της Ευρωζώνης, καθορίζει τα επιτόκια δανεισμού που επιβάλλει η Κεντρική Τράπεζα στις εμπορικές τράπεζες. Το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει συνήθως δύο φορές τον μήνα στην έδρα της ΕΚΤ στη Φρανκφούρτη της Γερμανίας. Οι αρμοδιότητες³ του είναι:

- Καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές και λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις για την εκπλήρωση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί στην ΕΚΤ και στο Ευρωσύστημα.

² Γερμανία, Γαλλία, Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Αυστρία, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Ελλάδα, Κύπρος, Μάλτα, Σλοβενία, Σλοβακία, Εσθονία, Λιθουανία, Φινλανδία, Δανία, Ιρλανδία.

³ Βλ. επίσημη ιστοσελίδα ΕΚΤ, <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/govc/html/index.el.html>

- Χαράσσει νομισματική πολιτική για τη ζώνη του ευρώ. Το καθήκον αυτό περιλαμβάνει τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τους στόχους της νομισματικής πολιτικής, τα βασικά επιτόκια, την προσφορά διαθεσίμων στο Ευρωσύστημα, καθώς και τη θέσπιση κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή των εν λόγω αποφάσεων.
- Σε σχέση με τις νέες αρμοδιότητες της ΕΚΤ στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας, εκδίδει αποφάσεις όσον αφορά το γενικό πλαίσιο εντός του οποίου λαμβάνονται οι εποπτικές αποφάσεις και εγκρίνει πλήρη σχέδια αποφάσεων που προτείνει το Εποπτικό Συμβούλιο βάσει της διαδικασίας μη διατύπωσης αντίρρησης.

Το Γενικό Συμβούλιο που είναι όργανο με συμβουλευτικές και συντονιστικές λειτουργίες και συμμετοχή στην προετοιμασία της προσχώρησης νέων χωρών στην ευρωζώνη. Απαρτίζεται από τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο της ΕΚΤ και από τους διοικητές των εθνικών τραπεζών και των 28 κρατών- μελών της Ε.Ε. Το Γενικό Συμβούλιο μπορεί να χαρακτηριστεί ως "μεταβατικό" όργανο. Έχει αναλάβει την εκτέλεση των καθηκόντων που ασκούσε πρωτύτερα το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα και τα οποία οφείλει να ασκεί η ΕΚΤ κατά το Τρίτο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, εφόσον υπάρχουν κράτη μέλη της ΕΕ που δεν έχουν ακόμη υιοθετήσει το ευρώ. Το Γενικό Συμβούλιο συμβάλλει επίσης:

- στις συμβουλευτικές λειτουργίες της ΕΚΤ,
- στη συλλογή στατιστικών πληροφοριών,
- στην προετοιμασία των ετήσιων εκθέσεων της ΕΚΤ,
- στη θέσπιση των κανόνων που είναι αναγκαίοι για την τυποποίηση της λογιστικής παρακολούθησης και της υποβολής εκθέσεων σχετικά με τις πράξεις των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών,
- στη λήψη μέτρων που αφορούν τον καθορισμό της κλείδας κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ, εκτός εκείνων που έχουν καθοριστεί στη Συνθήκη,
- στη θέσπιση των όρων απασχόλησης του προσωπικού της ΕΚΤ και στις απαραίτητες προετοιμασίες για τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων των "κρατών μελών με παρέκκλιση" έναντι του ευρώ.

Σύμφωνα με το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το Γενικό Συμβούλιο θα διαλυθεί όταν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ θα έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα. Με άλλα λόγια, το Γενικό Συμβούλιο περιλαμβάνει αντιπροσώπους από τις 19 χώρες της ζώνης του ευρώ και από τις 9 χώρες εκτός της ζώνης του ευρώ. Τα υπόλοιπα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της ΕΕ και ένα μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μπορούν να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις του Γενικού Συμβουλίου, αλλά χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Το Εποπτικό Συμβούλιο αποτελεί όργανο άμεσα συνδεδεμένο με την εποπτεία του Ευρωπαϊκού Τραπεζικού Συστήματος. Έχει 25 μέλη σύνθεση που αποτελείται από τον

Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο, τέσσερις εκπροσώπους της ΕΚΤ και από έναν εκπρόσωπο των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών. Το Εποπτικό Συμβούλιο συνεδριάζει δύο φορές τον μήνα για να συζητήσει, να σχεδιάσει και να εκτελέσει τα εποπτικά καθήκοντα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Προτείνει σχέδια αποφάσεων στο Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ στο πλαίσιο της διαδικασίας μη διατύπωσης αντίρρησης. Εάν η εθνική εποπτική αρχή που έχει οριστεί από κράτος μέλος δεν είναι εθνική κεντρική τράπεζα, ο εκπρόσωπος της αρμόδιας αρχής μπορεί να συνοδεύεται από εκπρόσωπο της αντίστοιχης Κεντρικής Τράπεζας. Σε τέτοιες περιπτώσεις οι εκπρόσωποι θα διαθέτουν από κοινού μία ψήφο για τους σκοπούς της ψηφοφορίας.

Η Αποστολή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες αποτελούν από κοινού το Ευρωσύστημα, το Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών της ζώνης του ευρώ. Ο κύριος στόχος του Ευρωσυστήματος είναι α) η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, β) η διαφύλαξη της αξίας του ευρώ.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι υπεύθυνη για την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων τα οποία είναι εγκατεστημένα στη ζώνη του ευρώ και στα συμμετέχοντα κράτη μέλη που δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ, στο πλαίσιο του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού, ο οποίος περιλαμβάνει και τις εθνικές αρμόδιες αρχές.

Κατ' αυτόν τον τρόπο συμβάλλει στην ασφάλεια και την ευρωστία του τραπεζικού συστήματος και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση και σε κάθε συμμετέχον κράτος μέλος.

Οικονομικοί πόροι και Κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Το κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προέρχεται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες όλων των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ανέρχεται σε 10.825.007.069,61 ευρώ. Τα μερίδια συμμετοχής των κρατών-μελών στο κεφάλαιο αυτό υπολογίζονται βάσει κλειδας κατανομής που αντιστοιχεί στο μερίδιο συμμετοχής της οικείας χώρας στον συνολικό πληθυσμό και το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της ΕΕ. Οι δύο αυτοί προσδιοριστικοί παράγοντες σταθμίζονται ισοβάρως. Η ΕΚΤ αναπροσαρμόζει τα μερίδια συμμετοχής κάθε πέντε χρόνια, καθώς και κάθε φορά που μια νέα χώρα εντάσσεται στην ΕΕ. Η αναπροσαρμογή πραγματοποιείται βάσει στοιχείων που παρέχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Από την έναρξη του Τρίτου σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης την 1η Ιανουαρίου 1999, η κλειδα κατανομής έχει αλλάξει έξι φορές. Η πρώτη ανά πενταετία αναπροσαρμογή πραγματοποιήθηκε την 1η Ιανουαρίου 2004, η δεύτερη την 1η Ιανουαρίου 2009 και η τρίτη την 1η Ιανουαρίου 2014. Πρόσθετες τροποποιήσεις έλαβαν χώρα την 1η Μαΐου 2004 με την ένταξη στην ΕΕ της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Εσθονίας, της Κύπρου, της Λεττονίας, της Λιθουανίας, της Ουγγαρίας, της Μάλτας, της Πολωνίας, της Σλοβενίας και της Σλοβακίας, την 1η Ιανουαρίου 2007 με την ένταξη

στην ΕΕ της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας) και την 1η Ιουλίου 2013 (με την ένταξη στην ΕΕ της Κροατίας).

Το Ευρωσύστημα (Το σύστημα των Κεντρικών Τραπεζών των Κρατών – Μελών του ενιαίου νομίσματος).

Το Ευρωσύστημα, το οποίο αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των κρατών-μελών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ, αποτελεί στην ουσία την νομισματική αρχή της ζώνης του ευρώ. Πρωταρχικός σκοπός του Ευρωσυστήματος είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Ενεργώντας επίσης ως κύρια χρηματοπιστωτική αρχή, στοχεύει στη διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την προώθηση της χρηματοπιστωτικής ενοποίησης στην Ευρώπη.

Στηριζόμενο στα συμπαγή καταστατικά του θεμέλια, στην ανεξαρτησία και την εσωτερική συνοχή του, αναλαμβάνει τις απαραίτητες οικονομικές και νομισματικές αναλύσεις και υιοθετεί και υλοποιεί τις ενδεδειγμένες πολιτικές. Επίσης ανταποκρίνεται κατάλληλα και αποτελεσματικά στις νομισματικές και χρηματοπιστωτικές εξελίξεις.

*Στο πλαίσιο του **Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (ΕΕΜ)** επιδιώκει την διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την προώθηση της ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής ενοποίησης σε συνεργασία με τις καθιερωμένες θεσμικές δομές. Προς τον σκοπό αυτό συμβάλλει στη διαμόρφωση πολιτικών που παρέχουν μια υγιή αρχιτεκτονική για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο.*

Οι βασικές αρχές του Ευρωσυστήματος -Λογοδοσία, Ανεξαρτησία και Αξιοπιστία.

Το ευρωσύστημα στο πλαίσιο του ΕΕΜ αποδίδει ύψιστη σημασία στην αξιοπιστία και την λογοδοσία και ενεργεί με διαφάνεια, τηρώντας πλήρως της ισχύουσες απαιτήσεις εμπιστευτικότητας. Στόχος του η αποτελεσματική επικοινωνία με τους πολίτες της Ευρώπης. Στις σχέσεις με τις ευρωπαϊκές και εθνικές αρχές αναλαμβάνει τη δέσμευση να ενεργεί σύμφωνα με τις διατάξεις των Συνθηκών της ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της ανεξαρτησίας. Προς τον σκοπό αυτόν παρακολουθεί διαρκώς τις μεταβολές και τις εξελίξεις που επηρεάζουν τις αγορές χρήματος και τις χρηματοπιστωτικές αγορές και λαμβάνει προσεκτικά υπόψη το δημόσιο συμφέρον και τις ανάγκες των αγορών.

Στο Ευρωσύστημα και ο ΕΕΜ επιδιώκει την ενίσχυση μιας κοινής ταυτότητας, σε ένα πλαίσιο σαφώς καθορισμένων ρόλων και αρμοδιοτήτων για όλους τους συμμετέχοντες. Προς τον σκοπό αυτό το Ευρωσύστημα όσο και ο ΕΕΜ στηρίζονται στις δυνατότητες και την ουσιαστική συμμετοχή όλων των μελών τους, καθώς και στη δέσμευση και την προθυμία τους να εργαστούν με στόχο την επίτευξη συμφωνίας. Επιπλέον, το Ευρωσύστημα και ο ΕΕΜ έχουν αναλάβει τη δέσμευση να ασκούν καλή διακυβέρνηση και να εφαρμόζουν αποτελεσματικές και αποδοτικές οργανωτικές δομές και μεθόδους εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η Οικονομική Κρίση και οι επιπτώσεις στον Χρηματοπιστωτικό τομέα

Οικονομική κρίση είναι το φαινόμενο κατά το οποίο μια οικονομία χαρακτηρίζεται από μια διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας. Όταν λέμε οικονομική δραστηριότητα αναφερόμαστε σε όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας, όπως η απασχόληση, το εθνικό προϊόν, οι τιμές, οι επενδύσεις κ.λπ. Ο βασικότερος δείκτης οικονομικής δραστηριότητας είναι οι επενδύσεις, οι οποίες, όταν αυξομειώνονται, συμπαρασύρουν μαζί τους και όλα τα υπόλοιπα οικονομικά μεγέθη.

Η οικονομική κρίση αποτελεί τη μία από τις δύο φάσεις των οικονομικών διακυμάνσεων και συγκεκριμένα τη φάση της καθόδου, όταν δηλαδή η οικονομική δραστηριότητα βρίσκεται σε μια συνεχή συρρίκνωση.

Οι οικονομικές διακυμάνσεις ορίζονται ως οι διαδοχικές αυξομειώσεις της οικονομικής δραστηριότητας μέσα σε μια οικονομία. Λέγονται αλλιώς και κυκλικές διακυμάνσεις ή οικονομικοί κύκλοι. Οι Άγγλοι αποδίδουν το φαινόμενο με τον όρο «business cycles», ακριβώς για να τονίσουν την ιδιαίτερη βαρύτητα των επενδύσεων στην εξέλιξη του οικονομικού κύκλου. Από πολύχρονες στατιστικές παρατηρήσεις διαπιστώθηκε ότι οι οικονομικοί κύκλοι διαρκούν περίπου από 7 έως 11 χρόνια.

Τα αίτια της Κρίσης - Οι αδυναμίες του χρηματοπιστωτικού τομέα

Η χρηματοοικονομική κρίση του 2008 που ξέσπασε στις Ηνωμένες Πολιτείες με επίκεντρο τις τραπεζικές επισφάλειες και ειδικότερα την αδυναμία εξυπηρέτησης των στεγαστικών δανείων, σύντομα έλαβε διαστάσεις επιδημίας. Η χρηματοπιστωτική κρίση επεκτάθηκε ταχύτατα στις αναπτυγμένες χώρες και στη συνέχεια σε ολόκληρο τον κόσμο, με δραματικές επιπτώσεις στο τραπεζικό σύστημα και τις επιχειρήσεις. Η κρίση μεταφέρθηκε με σφοδρότητα στην πραγματική οικονομία, με αποτέλεσμα την ύφεση και την πτώση της απασχόλησης. Η αντίδραση των χωρών ήταν άμεση σ' ό,τι αφορά στη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης. Τα μέτρα αυτά, αν και διέφεραν από χώρα σε χώρα, ωστόσο είχαν έναν κοινό στόχο, τη βελτίωση της ρευστότητας, την κινητοποίηση των επενδύσεων με σκοπό την αναθέρμανση της οικονομίας και τη συγκράτηση της απασχόλησης.

Στην Ευρώπη για την αντιμετώπιση της κρίσης, τη στήριξη και την ανάκαμψη της οικονομίας κατατέθηκε σχέδιο το Δεκέμβριο του 2008. Η ανάπτυξη κοινών στρατηγικών σε συνδυασμό με την προώθηση των μακροπρόθεσμων στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν το βασικό χαρακτηριστικό αυτού του σχεδίου. Στόχος ήταν η τόνωση της αγοράς και η λήψη μέτρων για τη στήριξη των επιχειρήσεων και της απασχόλησης. Οι βασικοί άξονες για την αντιμετώπιση της κρίσης ήταν η εισαγωγή ρευστότητας στην οικονομία ώστε να τονωθεί η ζήτηση και η προώθηση των επενδύσεων με μακροπρόθεσμο στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης, πάντα όμως λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς του Συμφώνου Σταθερότητας, το οποίο έδινε έμφαση στη δημοσιονομική πειθαρχία και τη νομισματική σταθερότητα.

Το ξέσπασμα της κρίσης χρέους στην Ελλάδα πυροδότησε μια κρίση εμπιστοσύνης σε ολόκληρη την ευρωζώνη και οι χώρες επιχείρησαν να την περιορίσουν με αυστηρά μέτρα περιορισμού των ελλειμμάτων, όπου βρίσκεται και η καρδιά της δημοσιονομικής κρίσης στην Ευρώπη. Κανείς, ούτε οι καταναλωτές, ούτε οι επιχειρήσεις, ούτε οι εξειδικευμένοι διεθνείς αναλυτές μπόρεσαν να προβλέψουν τη διάρκεια της κρίσης.

Σημειώνεται ότι πυρήνας της κρίσης ήταν το γεγονός ότι δεν είχε πραγματοποιηθεί οικονομική σύγκλιση των χωρών του Βορρά και του Νότου της Ευρώπης αν και είχε υιοθετηθεί το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα. Συνεπώς χώρες με διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης κάτω από τη «στέγη» του ίδιου νομίσματος (Murdell 1961)⁴ οδήγησε σε πολύ διαφορετικούς ρυθμούς μεγέθυνσης και κερδοφορίας. Η ταχεία ανάπτυξη στις χώρες της «περιφέρειας» και η σχετική στασιμότητα του «κέντρου» μείωσε δραστικά την αναπτυξιακή «ψαλίδα» μεταξύ τους έως το 2008. Την ίδια στιγμή, οι υψηλότεροι ρυθμοί ανάπτυξης στις πρώτες συνοδεύτηκαν τόσο από ραγδαία μείωση στο κόστος του εγχώριου δανεισμού όσο και από εισροή ξένων «αποταμιεύσεων», γεγονός που δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την εμφάνιση σταθερών πλεονασμάτων στο ισοζύγιο των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών.

Η οικονομική κρίση ξεκίνησε από την ταυτόχρονη συνύπαρξη των ακόλουθων τριών παραγόντων

1. Η φούσκα στις τιμές των ακινήτων σε πολλές περιοχές των ΗΠΑ, η οποία διευκόλυνε την υπέρ-κατανάλωση, με αποτέλεσμα την υπέρ-θέρμανση της οικονομίας και την αύξηση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών, όπως πολλές φορές συμβαίνει σε παρόμοιες κρίσεις.
2. Η ραγδαία εξάπλωση στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου, από 9% των συνολικών στεγαστικών το 2003 σε 24% το 2007, δηλαδή μια αχαλίνωτη πιστωτική επέκταση σε κατηγορίες νοικοκυριών που υπό κανονικές συνθήκες δεν θα έπρεπε να έχουν δανειοδοτηθεί. Οι τράπεζες παρείχαν δάνεια με μόνη εγγύηση την αναμενόμενη αύξηση στην τιμή της κατοικίας, ενώ διευκόλυναν τα νοικοκυριά με ελκυστικά χαμηλά επιτόκια στα πρώτα χρόνια, τα οποία όμως θα αναπροσαρμόζονταν στη συνέχεια. Πολλές φορές οι τράπεζες αναλάμβαναν να πληρώσουν το δάνειο του νοικοκυριού από άλλη τράπεζα, επειδή το νοικοκυριό είχε πρόβλημα αποπληρωμής.
3. Η μεταφορά του ρίσκου από τους ισολογισμούς των τραπεζών στο κοινό και τους επενδυτές μέσω τιτλοποιήσεων, πολλοί από τους οποίους αγνοούσαν το ύψος του κινδύνου και υπήρξαν επιρρεπείς στις τότε υψηλές αποδόσεις. Η μεταφορά αυτή του ρίσκου επέτρεπε στις τράπεζες να δανείζουν άφοβα σε μη φερέγγυους δανειολήπτες και στη συνέχεια να αποκτούν ρευστότητα για επιπλέον δανειοδοτήσεις, χωρίς να χρειάζεται να βρουν νέους καταθέτες.

Τα αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης ήταν ορατά ήδη από το 2008. Κατά το 2008, οι καθαρές συνολικές επενδύσεις υποχώρησαν στο 8% περίπου του ΑΕΠ, δηλαδή κατά

⁴ Θεωρία των άριστων νομισματικών περιοχών Robert Murdell σχετικά με τα οφέλη και κόστη από την ένταξη μιας χώρας σε μια περιοχή σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών. Αυτά τα οφέλη και κόστη εξαρτώνται από τον βαθμό ολοκλήρωσης της οικονομίας αυτής της χώρας με τις οικονομίες των δυνητικών εταίρων της. Η θεωρία των άριστων νομισματικών περιοχών υποστηρίζει ότι η άριστη περιοχή είναι αυτή που έχει υψηλή οικονομική ολοκλήρωση.

4,5 εκατοστιαίες μονάδες έναντι του 2007. Αυτό σηματοδοτεί αφενός τη συρρίκνωση των εισοδημάτων και αφετέρου την αναβολή της υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων του ιδιωτικού τομέα ενόψει της μείωσης της ζήτησης που χαρακτηρίζει την οικονομική κρίση. Επιπλέον η κάμψη των επενδύσεων αντικατοπτρίζει τις δυσκολίες πρόσβασης στον δανεισμό που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις. Κατά την πρώτη περίοδο της κρίσης, μέχρι τα μέσα του 2009, όταν οξυνόταν η κρίση των τραπεζών, όλες οι κυβερνήσεις των αναπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών χρηματοδότησαν τη διάσωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, με αποτέλεσμα τη μεγάλη διόγκωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και του δημόσιου χρέους. Στην Ελλάδα διατέθηκαν συνολικά 28 δις ευρώ για την άμεση στήριξη του τραπεζικού συστήματος και για εγγυήσεις. Με άλλη διατύπωση, λόγω της κρίσης ένα μέρος του ιδιωτικού χρέους μετατράπηκε σε δημόσιο. Η περίπτωση της Ελλάδας – Δημοσιονομική Κρίση και Τραπεζική

Η παραγωγική βάση της Ελληνικής Οικονομίας είναι ισχνή καθώς στηρίχθηκε, σε αντίθεση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, σε τομείς όπως ο τουρισμός, η ναυτιλία και η οικοδομή, κλάδοι που πλήττονται πρώτοι και με ιδιαίτερη ένταση από την κρίση. Ακόμη, οι Τράπεζες το πιο ισχυρό τμήμα του ελληνικού κεφαλαίου, οι οποίες λειτούργησαν με πρωτόγνωρους ρυθμούς πιστωτικής επέκτασης, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, με την επέκτασή τους στα Βαλκάνια και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, μαζί με άλλες μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις, υπήρξαν εκτεθειμένες στην διεθνή κρίση με την ανάληψη υψηλών κινδύνων. Πέραν τούτου, οι αιτίες της ελληνικής δημοσιονομικής κρίσης πρέπει να εντοπιστούν σε τρεις επιπλέον παράγοντες οι οποίοι είναι:

1. Στις πολιτικές δραστικής μείωσης των φορολογικών εσόδων που ακολούθησαν οι ελληνικές κυβερνήσεις για πάνω από μια δεκαετία πριν την κρίση.
2. Στη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που απέκλειε τη στήριξη των δημόσιων οικονομικών της Ευρωζώνης με απευθείας δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, αλλά υποχρέωνε τις κυβερνήσεις να αντλούν δάνεια μόνο από τις εμπορικές τράπεζες και γενικότερα τις χρηματοπιστωτικές αγορές, με αποτέλεσμα την εκτίναξη των επιτοκίων δανεισμού στη συγκυρία της κρίσης. Όταν οι χρηματαγορές απέσυραν την εμπιστοσύνη τους προς την ελληνική οικονομία, τα επιτόκια δανεισμού του Δημοσίου εκτινάχθηκαν σε δυσβάσταχτα ύψη.
3. Στην ίδια την ύπαρξη του ευρώ που, πριν την κρίση, διευκόλυνε τη μεταφορά πόρων προς τις χώρες που αναπτύσσονταν ταχύτερα. Οι κεφαλαιακές αυτές εισροές ισοσκελίζουν το ισοζύγιο πληρωμών της χώρας, δηλαδή επέτρεπαν πριν την κρίση στην Ελλάδα και άλλες χώρες της λεγόμενης «ευρωπαϊκής περιφέρειας» να διατηρούν ένα σημαντικό έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Με το ξέσπασμα της κρίσης η δυνατότητα αυτή εξανεμίσθηκε, καθώς συρρικνώθηκαν οι κεφαλαιακές εισροές. Σημειώνεται ότι στο διάστημα 1996-2008 η Ελλάδα σημείωσε υψηλή πραγματική αύξηση του ΑΕΠ κατά 61,0%, η Ισπανία κατά 56,0% και η Ιρλανδία κατά 124,1%, σε αντίθεση με τις περισσότερο αναπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες. Το αντίστοιχο ποσοστό για την Γερμανία ήταν 19,5%, την Ιταλία 17,8% και για τη Γαλλία 30,8%.

Τον Μάρτιο του 2010 αποφασίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η διαμόρφωση ενός πακέτου δανειακής στήριξης του ελληνικού Δημοσίου με την εμπλοκή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), υπό τον όρο ότι η χώρα θα ακολουθούσε ένα αυστηρό πρόγραμμα περιστολής των δημόσιων δαπανών. Η κυβέρνηση προσανατολίστηκε στον περιορισμό των μισθολογικών δαπανών του δημοσίου και στην περιστολή του κοινωνικού κράτους, με παράλληλη αύξηση των εσόδων κυρίως από έμμεσους φόρους (αύξηση ΦΠΑ). Άφησε αμετάβλητες τις συνθήκες αναφορικά με άλλες πηγές εσόδων ή δαπανών. Στις 23 Απριλίου 2010 η ελληνική κυβέρνηση ζήτησε την ενεργοποίηση του μηχανισμού δανειακής στήριξης εκ μέρους της ΕΕ και του ΔΝΤ, εγκαινιάζοντας παράλληλα πολιτικές «συρρίκνωσης του κράτους» αναφορικά με το ασφαλιστικό σύστημα, τις συντάξεις, την τοπική αυτοδιοίκηση.

Με τη χρηματοδότηση από το μηχανισμό αποφεύχθηκε ο άμεσος κίνδυνος στάσης πληρωμών της Ελλάδας, που θα είχε πιθανές ανεξέλεγκτες συνέπειες και για όλη τη ζώνη του ευρώ. Η ελληνική οικονομία όμως συνέχισε να βρίσκεται σε κατάσταση δημοσιονομικής ανισορροπίας με αποτέλεσμα οι ελληνικές κυβερνήσεις να καταφύγουν σε ανάγκη νέων προγραμμάτων στήριξης και εξωτερικής βοήθειας που περιλάμβαναν νέα μέτρα λιτότητας και περικοπών. Το 2011 η Ελλάδα έλαβε δεύτερο πρόγραμμα στήριξης ύψους 150 δις ευρώ, ενώ τέσσερα χρόνια αργότερα το 2015 πήρε και τρίτο πρόγραμμα βοήθειας. Έτσι η οικονομία ενεπλάκη σε φαύλο κύκλο λιτότητας – ύφεσης - δημοσιονομικής ανισορροπίας και μη επίτευξης μικροοικονομικών στόχων που ανατροφοδοτεί την οικονομική κρίση. Όσον αφορά τον τραπεζικό τομέα στη χώρα, οι ελληνικές τράπεζες δεν ήταν εκτεθειμένες στους κινδύνους που οδήγησαν στη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση, αλλά η δημοσιονομική κρίση (που επηρέασε δυσμενώς και τη ρευστότητα του τραπεζικού συστήματος) ήταν κατά κύριο λόγο η αιτία των προβλημάτων του τραπεζικού τομέα καθώς φόρτωσε τις ελληνικές τράπεζες με κρατικά ομόλογα προκειμένου να χρηματοδοτούν τα κρατικά ελλείμματα.

Οι ανακεφαλαιοποιήσεις των Ελληνικών Τραπεζών

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, λόγω της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, αλλά κυρίως λόγω της ελληνικής κρίσης σημειώθηκε μια εις βάθος αναδιάρθρωση⁵ του εγχώριου τραπεζικού συστήματος, με τη συνεπακόλουθη δραστηκή μείωση του αριθμού των τραπεζών που ασκούν δραστηριότητα στην Ελλάδα. Κατά την περίοδο 2007 – 2016 οι εν λειτουργία τράπεζες, μέσω συγχωνεύσεων, εξαγορών και εξυγιάνσεων⁶, μειώθηκαν από 64 σε 39 ενώ αποχώρησε σχεδόν το σύνολο των ξένων τραπεζών με δίκτυα εξυπηρέτησης της πελατείας. Σήμερα, οι τέσσερις συστημικές τράπεζες και η Attica Bank ξεπερνούν πλέον αθροιστικά το 95% του ελληνικού τραπεζικού συστήματος (σε όρους ενεργητικού) από 67,7% στο τέλος του 2007.

⁵ Στοιχεία Τεκμηρίωσης σχετικά με τη λειτουργία του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος, Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Φεβρουάριος 2017

⁶ Δούβλη Β. Μαγδαληνή, Η ειδική εκκαθάριση πιστωτικών ιδρυμάτων - Θεσμικό πλαίσιο, Μεταβολές και Προοπτικές ενόψει ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης, Ελληνική Δικαιοσύνη, Τεύχος 6, 2016

Εξαιτίας των επισφαλειών και της δημοσιονομικής πίεσης οι ελληνικές τράπεζες προχώρησαν σε τρεις ανακεφαλαιοποιήσεις το 2013, το 2014 και το 2015 προκειμένου να ενισχυθεί η κεφαλαιακή τους βάση.

Το Δημόσιο, στην ανακεφαλαιοποίηση του 2013 τοποθέτησε 25 δις ευρώ αποκτώντας τότε σημαντικό ποσοστό, πάνω από 80% των τραπεζών. Το ποσοστό αυτό μειώθηκε το 2014, όταν έγινε νέα ανακεφαλαιοποίηση στην οποία συμμετείχαν μόνο ιδιώτες επενδυτές με 8,3 δις ευρώ συνολικά.

Στην πιο πρόσφατη διαδικασία ανακεφαλαιοποίησης, το 2015, οι ξένοι επενδυτές συμμετείχαν με 5 δις ευρώ και ανέκτησαν μεγάλο ποσοστό των τεσσάρων συστημικών τραπεζών, γύρω στο 70%, περιορίζοντας την συμμετοχή του δημόσιου μόνο στο 17%, λόγω του γεγονότος ότι η χρηματιστηριακή αξία των ελληνικών τραπεζών είχε καταβαραθρωθεί μετά από τους περιορισμούς που τέθηκαν με τους ελέγχους κεφαλαιακής κυκλοφορίας (capital controls).

Σημειώνεται ότι τα 5 δις ευρώ είναι ένα εξαιρετικά χαμηλό ποσό, εάν υπολογίσουμε ότι η περιουσία των ελληνικών τραπεζών είναι σημαντική, ακόμα κι αν η αξία τους στο χρηματιστήριο έχει υποχωρήσει σήμερα σε πολύ χαμηλά επίπεδα, λόγω της κρίσης και κυρίως των κόκκινων δανείων.

Με λίγα λόγια, οι νέοι μέτοχοι απέκτησαν τον έλεγχο των τραπεζών αγοράζοντας μόνο με 5 δις ευρώ, ενώ το ελληνικό Δημόσιο, που είχε τοποθετήσει γύρω στα 30 δις ευρώ, χάνει τον έλεγχο και μένει σε ποσοστό 17%. Πάντως σημειώνεται ότι το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας απέκτησε δυνατότητα σημαντικού ελέγχου και εποπτείας σε όλες τις τράπεζες, ανεξαρτήτως του ποσοστού συμμετοχής, είτε απευθείας είτε μέσω της συμμετοχής στα διοικητικά συμβούλια εκπροσώπων του με αυξημένες αρμοδιότητες και δυνατότητα “βέτο” σε σημαντικά ζητήματα.

Οι τέσσερις τράπεζες, πέρα από τα άλλα περιουσιακά στοιχεία τους, διαθέτουν στο ενεργητικό τους τα δάνεια προς επιχειρήσεις και νοικοκυριά που ανέρχονται συνολικά σε 260 δις ευρώ, μέσω των οποίων συνδέονται με το σύνολο της ελληνικής οικονομίας, την οποία σε μεγάλο βαθμό ελέγχουν.

Ένα μεγάλο μέρος από τα δάνεια, περί τα 100 δις ευρώ είναι μη εξυπηρετούμενα, και το γεγονός αυτό αποτελεί την βασική αιτία που μειώθηκαν τα ίδια κεφάλαια και η χρηματιστηριακή αξία των τραπεζών και χρειάστηκαν αυξήσεις κεφαλαίου.

Από την άλλη πλευρά, όμως, τα κόκκινα δάνεια είναι και μια εφεδρεία για τις τράπεζες, διότι στο μέλλον θα αποφέρουν έσοδα, είτε οι τράπεζες ακολουθήσουν ήπια πολιτική αναδιάρθρωσής τους με ρυθμίσεις που θα δώσουν την ευκαιρία στους δανειολήπτες να τα εξοφλήσουν σταδιακά, είτε προχωρώντας σε επιθετική διαχείριση, με κατασχέσεις και πλειστηριασμούς.

Τα κόκκινα δάνεια, θεωρούνται πηγή μελλοντικών εσόδων και το ξεκαθάρισμά τους, είτε με ήπιο είτε με επιθετικό τρόπο, θα αποφέρει έσοδα στις τράπεζες, οπότε η αξία των μετοχών τους θα ανέβει κι αυτό ήταν ένα από τα βασικά κίνητρα όσων συμμετείχαν στις αυξήσεις κεφαλαίου.

Δεδομένου ότι οι τράπεζες θα αναδιαρθρώσουν τα δάνεια των μεγάλων χρεωμένων επιχειρήσεων, κλείνοντας ή μεταβιβάζοντας πολλές από αυτές, είναι σαφές ότι μέσα από τη διαδικασία αυτή, όποιος ελέγχει τις τράπεζες έχει και ένα βαθμό ελέγχου στο επιχειρηματικό σκηνικό της επόμενης ημέρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Διεθνές και Ευρωπαϊκό Κανονιστικό Πλαίσιο Τραπεζικής Εποπτείας

Η Επιτροπή της Βασιλείας III της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών.

Η επιτροπή της Βασιλείας είναι η Επιτροπή Παρακολούθησης και Επιτήρησης του Διεθνούς Τραπεζικού Συστήματος⁷ στο πλαίσιο της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (Bank for International Settlements-BIS), διεθνούς οργανισμού ο οποίος έχει βασικό σκοπό να υποβοηθά τη διεθνή νομισματική και χρηματοοικονομική συνεργασία και να δρα ως μια τράπεζα για τις κεντρικές τράπεζες, χωρίς να βρίσκεται υπό τον έλεγχο καμίας εθνικής κυβέρνησης. Ο οργανισμός εδρεύει στην Βασιλεία της Ελβετίας την πόλη που έδωσε το όνομα στην επιτροπή.

Η «Βασιλεία III» αποτελεί (όπως προκύπτει προφανώς και από την επωνυμία της) τη δεύτερη μείζονα τροποποίηση ενός ήδη υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου που έχει διαμορφώσει η Επιτροπή της Βασιλείας (προϋποθέτει δηλαδή την ύπαρξη μιας «Βασιλείας I» και μιας «Βασιλείας II»), η οποία κατέστη αναγκαία λόγω της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης με τα subprimas. Μετά τη συμφωνία της ομάδας χωρών G20 το 2008, ανέλαβε να διαμορφώσει ενισχυμένα διεθνή πρότυπα εποπτείας των τραπεζών. Πράγματι, στο πλαίσιο της ενασχόλησής της με το ζήτημα της μικροπροληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης στη λειτουργία των τραπεζών, η οποία χρονολογείται από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, η Επιτροπή της Βασιλείας ανέλαβε πρωτοβουλίες για τη διεθνή σύγκλιση του περιεχομένου των κανόνων βάσει των οποίων γίνεται ο υπολογισμός και η εκπλήρωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων των διεθνών τραπεζών για κάλυψη έναντι της έκθεσής τους σε διαφόρους κινδύνους, προϊόν της οποίας υπήρξε το 1988 η «Βασιλεία I», και το 2004 η «Βασιλεία II», οι οποίες, όπως ισχύουν, συνθέτουν το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο.

Αντίθετα, το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια, ιδίως εφόσον ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου γίνεται βάσει των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης κινδύνου των τραπεζών (σύμφωνα με τις διατάξεις της «Βασιλείας II»), κρίθηκε ότι αποτελεί έναν από τους παράγοντες που επιτείνει την προκυκλικότητα⁸, καθώς δημιουργεί το κίνητρο στις τράπεζες:

- κατά τη διάρκεια μεν της οικονομικής ανάπτυξης να συμβάλλουν στην περαιτέρω ενίσχυση τη πιστωτικής επέκτασης, καθώς οι κεφαλαιακές απαιτήσεις που επιβάλλονται για τη χορήγηση δανείων και πιστώσεων είναι χαλαρότερες,
- κατά τη διάρκεια δε της ύφεσης της οικονομίας να περιορίζουν τη χορήγηση δανειακών κεφαλαίων, καθώς οι συναφείς κεφαλαιακές απαιτήσεις καθίστανται αυστηρότερες.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, πολλές τράπεζες διεθνώς (μικρές και μεγάλες, αρκετές δε από τις οποίες συστημικά σημαντικές) δεν ήταν σε θέση να απορροφήσουν τις ζημίες που

⁷Για περισσότερες πληροφορίες στην επίσημη ιστοσελίδα του οργανισμού βλ.(<http://www.bis.org>).

⁸Ο όρος «προκυκλικότητα» αναφέρεται στη δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ του χρηματοπιστωτικού συστήματος και του τομέα της πραγματικής οικονομίας.

προέκυψαν λόγω της κρίσης. Στην κορύφωσή της μάλιστα, το 2008, οι αγορές άσκησαν πίεση στις τράπεζες να μειώσουν τη μόχλευση τους, με αποτέλεσμα:

- την εκτεταμένη μείωση της αξίας στοιχείων του ενεργητικού τους, και συνακόλουθα.
- την αύξηση των ζημιών τους, τη μείωση των ιδίων κεφαλαίων τους και τον περιορισμό της δυνατότητας χορήγησης πιστώσεων και δανείων σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά.

Ταυτόχρονα, τα προβλήματα ρευστότητας υπήρξαν έντονα για σημαντικό χρονικό διάστημα. Μεταξύ άλλων, αυτό είχε και ως αποτέλεσμα, πέραν των αρνητικών επιπτώσεων που επήλθαν στον πραγματικό τομέα της οικονομίας, να αναγκαστεί το Δημόσιο σε πολλές περιπτώσεις (κατ' εξοχήν δε στις ΗΠΑ και σε αρκετά ευρωπαϊκά κράτη) να παρέμβει με στόχο τη στήριξη ή/και διάσωση τραπεζών (και σε ορισμένες περιπτώσεις του συνόλου του τραπεζικού συστήματος). Η εν λόγω παρέμβαση οδήγησε στην επιβάρυνση των κρατικών προϋπολογισμών των εν λόγω κρατών και στη δημιουργία, σε ορισμένες περιπτώσεις, σοβαρών δημοσιονομικών ανισορροπιών, ορισμένες από τις οποίες εξελίχθηκαν, μάλιστα, σε «δημοσιονομικές κρίσεις».

Διαφορετική είναι η ελληνική περίπτωση. Στη χώρα μας, οι τράπεζες δεν ήταν εκτεθειμένες στους κινδύνους που οδήγησαν στη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση, αλλά η τρέχουσα δημοσιονομική κρίση (που έχει επηρεάσει δυσμενώς και τη ρευστότητα του τραπεζικού συστήματος) είναι κατά κύριο λόγο προϊόν των σωρευμένων επί δεκαετίες δημοσιονομικών ανισορροπιών.

Κατά συνέπεια, η Επιτροπή της Βασιλείας προχώρησε στην υιοθέτηση του νέου διεθνούς κανονιστικού πλαισίου, της «Βασιλείας III», με γνώμονα την αντιμετώπιση των ως άνω αστοχιών που αναδείχτηκαν κατά την χρηματοοικονομική κρίση του 2008. Ειδικότερα κρίθηκε ότι η «Βασιλεία II» δεν υπήρξε επαρκής, τα δε κενά της, όπως και ορισμένες διατάξεις της, συνέβαλαν στην εκδήλωση της κρίσης και τις επακόλουθες αρνητικές επιπτώσεις της στον πραγματικό τομέα της οικονομίας.

Από συστηματική άποψη, οι διατάξεις της «Βασιλείας III» μπορούν να καταταγούν σε δύο κατηγορίες⁹:

(α) Στην πρώτη κατηγορία εντάσσονται οι διατάξεις μέσω των οποίων επέρχονται τροποποιήσεις σε διατάξεις του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου που διέπει την κεφαλαιακή επάρκεια των διεθνών τραπεζών (δηλαδή της «Βασιλείας II»), καθώς και προσθήκες σε αυτό.

(β) Στη δεύτερη κατηγορία εντάσσονται οι διατάξεις με τις οποίες καθιερώνονται «καινοτόμα στοιχεία», οι οποίες διακρίνονται περαιτέρω: - σε εκείνες μέσω των οποίων καθιερώνονται νέοι κανόνες μικρο-προληπτικής, κυρίως, ρυθμιστικής παρέμβασης στη λειτουργία των τραπεζών, - σε εκείνες με τις οποίες καθιερώνονται κανόνες μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης.

Στη δεύτερη ενότητα των καινοτόμων στοιχείων της «Βασιλείας III» εντάσσονται οι διατάξεις με τις οποίες καθιερώνονται για πρώτη φορά σε διεθνές επίπεδο κανόνες μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης. Ως προς τους εν λόγω κανόνες πρέπει να

⁹βλ. επίσημη ιστοσελίδα της Βασιλείας III (<http://www.bis.org/bcbs/basel3.htm?m=3%7C14%7C572>)

γίνει η ακόλουθη οριοθέτηση: (α) Το νέο κανονιστικό πλαίσιο περιέχει ειδικές διατάξεις για την αντιμετώπιση της χρονικής διάστασης του συστημικού κινδύνου, δηλαδή τον περιορισμό της προκυκλικότητας. Στο πλαίσιο αυτό, οι τράπεζες καλούνται:

- να δημιουργούν, σε ομαλές περιόδους, «κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης» (“capital conservation buffer”)
- να δημιουργούν, σε περιόδους υπερβολικής πιστωτικής επέκτασης, «αντικυκλικό (κεφαλαιακό) απόθεμα» (“countercyclical buffer”),
- να σχηματίζουν δυναμικές προβλέψεις (“forward-looking provisions”) βάσει των αναμενόμενων ζημιών από στοιχεία του χαρτοφυλακίου τους,
- να καλύπτονται έναντι της υπερβολικής κυκλικότητας των ελάχιστων κεφαλαιακών τους απαιτήσεων.

Αντίθετα, για την αντιμετώπιση της διακλαδικής διάστασης του συστημικού κινδύνου δεν καθιερώνονται ειδικές διατάξεις. Κατά την κρίση, όμως, της Επιτροπής της Βασιλείας ορισμένοι από τους κανόνες που καθιερώνονται για την κάλυψη των τραπεζών έναντι της έκθεσής τους στον πιστωτικό κίνδυνο από συγκεκριμένα στοιχεία του χαρτοφυλακίου τους, θα έχουν θετική συμβολή και στην αντιμετώπιση αυτής της διάστασης του συστημικού κινδύνου.

Η σημαντικότερη τροποποίηση που επέρχεται στο ισχύον κανονιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών αφορά αναμφισβήτητα τον ορισμό των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων τους. Με την εν λόγω τροποποίηση επιδιώκεται η ενίσχυση της ποιότητας των ιδίων κεφαλαίων τους, μετά από την αξιολόγηση των (αρνητικών) εμπειριών που αντλήθηκαν κατά τη διάρκεια της πρόσφατης διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης ως προς τη δυνατότητα των τραπεζών να απορροφήσουν, μέσω των ιδίων κεφαλαίων τους, ζημίες από τους κινδύνους στους οποίους εκτέθηκαν.

Κριτική Θεώρηση της Βασιλείας III

Σύμφωνα με τα αναφερθέντα για τις διατάξεις της «Βασιλείας III», η εφαρμογή τους προτείνεται από την Επιτροπή να γίνει σταδιακά από το 2013 και σε βάθος εξαετίας, ενώ ορισμένες από αυτές θα αποτελέσουν κατά πάσα βεβαιότητα, κατά τη διάρκεια των μεταβατικών περιόδων εποπτικής παρακολούθησης που καθιερώθηκαν, αντικείμενο τροποποίησης. Αυτό οδηγεί σε δύο συμπεράσματα, ένα θετικό και ένα αρνητικό:

(α) Το γεγονός ότι οι νέοι κανόνες δεν εφαρμόζονται αμέσως είναι, κατ’ αρχήν, απόρροια του ότι η εφαρμογή τους, σε πλήρη ανάπτυξη και σωρευτικά, θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στη λειτουργία των τραπεζών, λόγω του συνεπαγόμενου κόστους εφαρμογής. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις τους θα αυξηθούν σημαντικά, ενώ η εφαρμογή των διατάξεων για τους συντελεστές ρευστότητας θα οδηγήσει σε ορισμένες περιπτώσεις σε αναπροσδιορισμό του επιχειρηματικού τους μοντέλου. Η ύπαρξη επαρκούς χρόνου προσαρμογής ήταν, συνεπώς, αναγκαία.

Από τα μόλις προαναφερθέντα προκύπτει αβίαστα ότι τα περιθώρια κερδοφορίας των τραπεζών στο νέο περιβάλλον θα περιοριστούν αισθητά, όπως και οι αποδόσεις των ιδίων κεφαλαίων τους και θα μετακυλήσουν το κόστος εφαρμογής των μέτρων στους

αποδέκτες των υπηρεσιών και όποια και αν είναι τα περιθώρια για περικοπή λειτουργικού κόστους. Η παρατήρηση αυτή ισχύει κατά μείζονα λόγο, αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η «Βασιλεία III» δεν είναι παρά μόνον μία από τις «δέσμες» μέτρων ρυθμιστικής παρέμβασης στη λειτουργία των τραπεζών που τελούν στην τρέχουσα συγκυρία υπό διαμόρφωση σύμφωνα με τα προαναφερθέντα.

Στο πλαίσιο αυτό, όμως, ελλοχεύουν τρεις (τουλάχιστον) κίνδυνοι¹⁰, η σημασία των οποίων δεν πρέπει να υποτιμηθεί:

(α) Κατ' αρχήν, η εφαρμογή των νέων κανόνων μπορεί, σε ορισμένες τουλάχιστον περιπτώσεις, να οδηγήσει σε περιορισμό της προσφοράς δανειακών κεφαλαίων από τις τράπεζες με αρνητικές επιπτώσεις στον πραγματικό τομέα της οικονομίας και την ανάπτυξη. Κατά συνέπεια, είναι κρίσιμο να υπάρξουν ακριβείς και αξιόπιστες εκτιμήσεις αναφορικά με την αναμενόμενη επίδραση των προαναφερθέντων παραγόντων στη δανειοδοτική δραστηριότητα των τραπεζών (ιδίως δε των μικρότερων και των εξειδικευμένων - στεγαστικών, αποταμιευτικών και συνεταιριστικών), τόσο σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης όσο και σε περιόδους ύφεσης,

(β) Δεδομένου ότι στο σύνολό του το τραπεζικό σύστημα θα κληθεί να αντλήσει από τις αγορές τεράστια ποσά ιδίων κεφαλαίων (έστω και σε μακροχρόνια βάση), κατ' εξοχήν δε με την έκδοση μετοχών, η αναμενόμενη μείωση των αποδόσεων των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών θα τις φέρει σε ανταγωνιστικά μειονεκτική θέση προς τις επιχειρήσεις άλλων κλάδων της οικονομίας, οι αποδόσεις του κεφαλαίου των οποίων θα παραμείνουν σταθερές ή θα τείνουν να αυξάνονται. Συνεπακόλουθα θα υπάρξει συγκέντρωση του κλάδου.

(γ) Τέλος, η ανάγκη περιορισμού του κόστους το οποίο συνεπάγεται για τις τράπεζες η εφαρμογή του νέου κανονιστικού πλαισίου μπορεί να οδηγήσει σε ένα νέο κύκλο «ρυθμιστικού αρμπιτράζ», κυρίως με τη μετατόπιση δραστηριοτήτων σε τμήματα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, τα οποία θα συνεχίσουν να μην τελούν υπό ρυθμιστική παρέμβαση και εποπτεία (το καλούμενο “shadow banking system”, το οποίο, όπως προαναφέρθηκε, συνέβαλε καθοριστικά στην εκδήλωση της κρίσης, ή σε κράτη με χαλαρό ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο, και σε χρηματοπιστωτικές καινοτομίες που ενδέχεται να εκθέσουν τράπεζες σε κινδύνους που δεν είναι σήμερα εντοπισμένοι.

¹⁰Χρήστος Γκόρτσος «Βασιλεία III»: Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, 2012

Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση

Ιστορική Αναδρομή.

Το καθεστώς πριν από τη θέση σε εφαρμογή της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1950, όταν έγιναν οι πρώτες προσπάθειες για την ευρωπαϊκή ενοποίηση, και μέχρι σήμερα η ΕΕ έχει αντιμετωπίσει σειρά προκλήσεων, που σε ορισμένες περιπτώσεις δοκίμασαν τόσο τη συνοχή όσο και τη σταθερότητά της. Οι πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων έδειξαν ότι η ΕΕ είναι χτισμένη σε γερά θεμέλια, καθώς οι δεσμοί μεταξύ των κρατών-μελών διαχρονικά ενισχύονται. Τα δύο χαρακτηριστικότερα παραδείγματα ήταν η κατάρρευση του συστήματος του Bretton Woods στις αρχές της δεκαετίας του 1970 που οδήγησε στη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ) στα τέλη της ίδιας δεκαετίας, ενώ η διάλυση του ΕΝΣ στις αρχές της δεκαετίας του 90 οδήγησε στην δημιουργία του ευρώ στα τέλη της ίδιας δεκαετίας.

Η έναρξη λειτουργίας της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), την 1η Ιανουαρίου 1999, δεν επέφερε καμία μεταβολή, επί της ουσίας, στο καθεστώς αδειοδότησης και μικρό-προληπτικής εποπτείας¹¹ (Γκόρτσος 2011) των πιστωτικών ιδρυμάτων που είχαν καταστατική έδρα στα κράτη μέλη της ευρωζώνης. Σε αντίθεση, λοιπόν, με όσα καθιερώθηκαν για τη χάραξη και εφαρμογή της ενιαίας νομισματικής¹² (και συναλλαγματικής) πολιτικής στην ευρωζώνη, η οποία εκχωρήθηκε σε υπερεθνικό επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) δεν εξελίχθηκε σε υπερεθνική αρχή εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ή έστω ενός από τους τομείς του, καθώς οι σχετικές αρμοδιότητες παρέμειναν σε εθνικό επίπεδο.

Το ζήτημα θεσμοθέτησης υπερεθνικών εποπτικών αρχών του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος συζητήθηκε ιδιαίτερα στα μέσα της δεκαετίας του 2000 σε ακαδημαϊκό και επιστημονικό κυρίως επίπεδο. Στο επίπεδο της πολιτικής εφαρμογής, η προοπτική της θεσμοθέτησης υπερεθνικών εποπτικών αρχών του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος τέθηκε ουσιαστικά, για πρώτη φορά, το 2009 στο πλαίσιο της έκθεσης της Επιτροπής de Larosière¹³ μετά την εκδήλωση της τότε (2007-

¹¹ Ως μικρό-προληπτική εποπτεία ενός πιστωτικού ιδρύματος νοούνται τα μέτρα που αποσκοπούν στο περιορισμό της έκθεσης του στις διάφορες κατηγορίες κινδύνων αλλά και ενίσχυσης της ικανότητας απορρόφησης ζημιών σε περίπτωση επέλευσης αυτών των κινδύνων. Τέτοια είναι κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας, σχηματισμός προβλέψεων έναντι αναμενόμενων κινδύνων, διαφοροποίησης χαρτοφυλακίου, περιορισμών συμμετοχής σε επιχειρήσεις κάποιων κλάδων κλπ.

¹² Σύμφωνα με την συνθήκη για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση η ΕΚΤ είναι αρμόδια για την χάραξη και εφαρμογή νομισματικής πολιτικής δηλαδή την διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών στην ευρωζώνη.

¹³ The High-Level Group on Financial Supervision in the EU, Chaired by Jacques de Larosière, *Report*, Brussels, 25 February 2009. Η έκθεση είναι διαθέσιμη στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: http://ec.europa.eu/commission_barroso/president/pdf/statement_20090225_en.pdf.

2009) διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης με αφετηρία τις ΗΠΑ και την πτώχευση της Lehman Brothers¹⁴ και του συστήματος των subprimes δανείων.

Σημειώνεται επίσης ότι η κρίση των subprimes στις ΗΠΑ ανέδειξε το πρόβλημα των πιστωτικών ιδρυμάτων που λόγω μεγέθους ή και πολυπλοκότητας έχουν συστημική σημασία (**too big to fail, too big to save, too complex to resolve**). Η Επιτροπή της Βασιλείας¹⁵ για την Εποπτεία του Τραπεζικού Συστήματος, μετά τη συμφωνία των G20 το 2008, ανέλαβε να διαμορφώσει ενισχυμένα διεθνή πρότυπα εποπτείας των τραπεζών.

Η έναρξη της κρίσης χρέους στην ευρωζώνη με αφετηρία την δημοσιονομική κρίση στην Ελλάδα το 2010, που φόρτωσε τις ελληνικές τράπεζες με κρατικά ομόλογα προκειμένου να χρηματοδοτούν τα κρατικά ελλείμματα, έθεσε εκ νέου στο προσκήνιο πολιτικές συζητήσεις αναφορικά με την αναγκαιότητα διαμόρφωσης υπερεθνικών εποπτικών αρχών του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος, ειδικά για τον τραπεζικό τομέα.

Οι εν λόγω συζητήσεις επικεντρώθηκαν στην αναγκαιότητα δημιουργίας μιας «Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης» στο πλαίσιο της οποίας να θεσμοθετηθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο:

- μια υπερεθνική εποπτική αρχή αποκλειστικά και μόνο για τον τραπεζικό τομέα, όχι δηλαδή για τους άλλους δύο τομείς του χρηματοπιστωτικού συστήματος (κεφαλαιαγορά και ασφαλιστικές επιχειρήσεις), υπό την αιγίδα της ΕΚΤ και στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού,
- ένας υπερεθνικός φορέας εξυγίανσης- διευθέτησης¹⁶(resolution) μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων, στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης, καθώς και ένα υπερεθνικό ταμείο εξυγίανσης για την κάλυψη των χρηματοδοτικών κενών που προκύπτουν, αν αποφασιστεί η εξυγίανση τέτοιων πιστωτικών ιδρυμάτων, και
- ένα υπερεθνικό σύστημα εγγύησης καταθέσεων

Σημειώνεται ότι εφόσον στο πλαίσιο της εξυγίανσης αποφασιστεί η προσφυγή είτε στο εργαλείο του μεταβατικού πιστωτικού ιδρύματος (bridge bank) είτε της μεταβίβασης στοιχείων σε υφιστάμενο πιστωτικό ίδρυμα (asset transfer), δημιουργείται ένα χρηματοδοτικό κενό ('funding gap') λόγω της αναντιστοιχίας στην αξία των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού (η αξία των δεύτερων είναι μεγαλύτερη) που μεταβιβάζονται είτε στο μεταβατικό είτε στο υφιστάμενο πιστωτικό ίδρυμα, αντίστοιχα. Το κενό αυτό

¹⁴ Η Lehman Brothers Holdings Inc ήταν η τέταρτη μεγαλύτερη επενδυτική τράπεζα στις Ηνωμένες Πολιτείες (πίσω από τις Morgan Stanley Merrill Lynch και Goldman Sachs), η εταιρεία κήρυξε πτώχευση στις 15/9/2008 μετά τη μαζική έξοδο των περισσότερων πελατών της, δραστική μείωση των αποθεμάτων της, και την υποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων από τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, που σε μεγάλο βαθμό προκλήθηκε από τη συμμετοχή της Lehman στην κρίση ενυπόθηκων δανείων υψηλού κινδύνου (subprime mortgage crisis)

¹⁵ Η Επιτροπή της Βασιλείας δημιουργήθηκε το 1974 στο πλαίσιο της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών από τους κεντρικούς τραπεζίτες της Ομάδας των δέκα Χωρών (G-10). (Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, Ιαπωνία, Ιταλία, Καναδάς, Ολλανδία και Σουηδία) και από αντιπροσώπους του Λουξεμβούργου και της Ισπανίας. Διατυπώνει γενικά εποπτικά πρότυπα και γενικά πλαίσια και προτείνει θέματα καλύτερης πρακτικής σχετικά με την τραπεζική εποπτεία.

¹⁶ Ο αγγλικός όρος resolution αποδίδεται στην ελληνική γλώσσα ως διευθέτηση και όχι εξυγίανση, (Γκόρτσος 2015)

καλύπτεται από ένα ειδικό προς τούτο ταμείο (το οποίο δεν αποκλείεται, αλλά δεν οφείλει, να είναι το ταμείο που διαχειρίζεται το σύστημα εγγύησης καταθέσεων.

Όλες αυτές οι πτυχές κρίθηκε ότι πρέπει να συνοδεύονται από ένα ενιαίο σύνολο κανόνων δικαίου με βάση το οποίο :

- θα αδειοδοτούνται τα πιστωτικά ιδρύματα και θα είναι δυνατή η ανάκληση της άδειάς τους,
- θα ασκείται η μικρο-προληπτική εποπτεία τους,
- θα ασκείται μακρο-προληπτική ρυθμιστική παρέμβαση¹⁷ στη λειτουργία τους,
- θα γίνεται η εξυγίανση μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων, και
- θα λειτουργούν τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, στη Σύνοδο Κορυφής της Ευρωζώνης της 29ης Ιουνίου του 2012 οι Αρχηγοί των κρατών μελών και των κυβερνήσεων της ευρωζώνης αποφάσισαν την άμεση θέση σε λειτουργία ενός ενιαίου εποπτικού μηχανισμού για τα πιστωτικά ιδρύματα, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης πρωτοβουλίας για τη διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης. Χαρακτηριστική είναι η σχετική αναφορά στην Κοινή Δήλωση της εν λόγω Συνόδου Κορυφής για την επιτακτική ανάγκη να διακοπεί ο φαύλος κύκλος τραπεζών και δημοσίου χρέους. Επίσης αποφασίστηκε και η υιοθέτηση συγκεκριμένου και χρονικά δεσμευτικού οδικού χάρτη για την υλοποίηση μιας ουσιαστικής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης που ένα από τα τέσσερα συστατικά στοιχεία της ήταν η διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης.

Με τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης επιδιώχθηκε η ενίσχυση του θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου που διέπει την πρόληψη¹⁸ και διαχείριση τραπεζικών κρίσεων φερεγγυότητας σύμφωνα με το ευρωπαϊκό τραπεζικό δίκαιο.

Επισημαίνεται σχετικά ότι σε περιόδους κρίσης φερεγγυότητας πιστωτικών ιδρυμάτων υπάρχει το «τρίλημμα» ανάμεσα:

- στην κεφαλαιακή ενίσχυση με δημόσιους πόρους υπο-κεφαλαιοποιημένων (συνήθως συστημικά σημαντικών), αλλά βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων ('bail-out' ή 'taxpayers money solution'),
- στην εξυγίανση μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων από τις αρμόδιες αρχές εξυγίανσης, και
- στην ανάκληση της άδειας λειτουργίας μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων (χωρίς προηγούμενη εξυγίανση), τη θέση τους σε καθεστώς εκκαθάρισης και την ενεργοποίηση του συστήματος εγγύησης καταθέσεων.

Η διαχείριση αυτής της κατηγορίας κρίσεων αντιδιαστέλλεται από τη διαχείριση κρίσεων ρευστότητας, για τις οποίες το πρόσφορο εργαλείο είναι η χορήγηση από την κεντρική τράπεζα τελικού αναχρηματοδοτικού δανεισμού ('last resort lending').

¹⁷Στόχος του είναι να προλάβει και να περιορίσει τον συστημικό κίνδυνο για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπό το φως των μακροοικονομικών εξελίξεων.

¹⁸ Ως πρόληψη και διαχείριση τραπεζικών κρίσεων φερεγγυότητας νοείται το σύνολο των μέτρων που υποδεικνύονται ή λαμβάνονται από τις αρχές για αντιμετώπιση του προβλήματος της ελλιπούς κεφαλαιοποίησης πιστωτικών ιδρυμάτων.

Σημειώνεται ότι ήδη από το 2010 με την Βασιλεία III¹⁹ έγιναν προτάσεις για την ασφάλεια του χρηματοπιστωτικού συστήματος, τις οποίες έλαβαν υπόψη οι κανονισμοί της ΕΕ.

Τον Οκτώβριο του 2013 το Συμβούλιο Ecofin υιοθέτησε τον **Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1024/2013** «αναφορικά με την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σε σχέση με πολιτικές που αφορούν τη μικρο-προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων», με τον οποίο θεσμοθετήθηκε ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός για τα πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και τον **Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1022/2013** σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών) και έγινε ένα σημαντικό άλμα στην πορεία για τη θεσμοθέτηση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης. Ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός (Single Supervisory Mechanism-SSM) τέθηκε σε λειτουργία στις 4 Νοεμβρίου του 2014.

Το θεσμικό και ρυθμιστικό πλαίσιο που υιοθετήθηκε βάσει των δύο προαναφερθέντων Κανονισμών αναθέτει στην ΕΚΤ εποπτικά καθήκοντα αναφορικά με τη μικρο-προληπτική εποπτεία ορισμένων φορέων του χρηματοπιστωτικού συστήματος από τις εθνικές εποπτικές αρχές. Στο πλαίσιο αυτό, στην άμεση εποπτεία της ΕΚΤ υπάγονται τα ακόλουθα πιστωτικά ιδρύματα:

(i) Τα πιστωτικά ιδρύματα που κρίνονται ως «σημαντικά» με βάση τα ακόλουθα κριτήρια, εκτός αν ειδικές συνθήκες υπαγορεύουν το αντίθετο:

- το σύνολο του ενεργητικού τους υπερβαίνει τα 30 δισ. €,
- ο λόγος του ενεργητικού τους προς το ΑΕΠ του κράτους-μέλους όπου είναι εγκατεστημένα υπερβαίνει το 20%, εκτός αν το ενεργητικό τους είναι μικρότερο από 5 δισ. €, ή
- οι εθνικές εποπτικές αρχές κρίνουν ότι ένα πιστωτικό ίδρυμα είναι συστημικά σημαντικό σε σχέση με την εθνική τους οικονομία, ενημερώνουν σχετικά την ΕΚΤ και αυτή λαμβάνει την τελική απόφαση.

(ii) Η ΕΚΤ δικαιούται επίσης, με δική της πρωτοβουλία, να κρίνει ότι ένα πιστωτικό ίδρυμα είναι σημαντικό, αν έχει ιδρύσει θυγατρικές σε περισσότερα από ένα κράτη-μέλη.

(iii) Στην άμεση εποπτεία της ΕΚΤ υπάγονται, επίσης, τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν ζητήσει ή λάβει άμεση χρηματοδοτική στήριξη είτε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (European Financial Stability Fund –EFSF) είτε από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (European Stability Mechanism - ESM).

Η αρχική περίμετρος των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν υπαχθεί στην άμεση εποπτεία της ΕΚΤ αριθμεί 128 πιστωτικά ιδρύματα και τραπεζικούς ομίλους (που αποτελούν περί το 82% του τραπεζικού συστήματος της ευρωζώνης σε όρους ενεργητικού των ισολογισμών του συνόλου των πιστωτικών ιδρυμάτων). Τα υπόλοιπα, μικρότερα πιστωτικά ιδρύματα (περί τα 3.523) συνεχίζουν να εποπτεύονται άμεσα από τις εθνικές εποπτικές αρχές, υπό τις Οδηγίες και τις Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΚΤ.

¹⁹ Τρίτη Συμφωνία της Βασιλείας αποτελεί ένα εθελοντικό κανονιστικό πλαίσιο για την τραπεζική κεφαλαιακή επάρκεια, που συμφωνήθηκε το 2010-11 για τον έλεγχο της αντοχής των τραπεζών και τον κίνδυνο ρευστότητας της αγοράς.

Πριν από την έναρξη λειτουργίας του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού, η ΕΚΤ διενήργησε σε συνεργασία με τις εθνικές εποπτικές αρχές και την εταιρία Oliver Wyman μια άσκηση συνολικής αξιολόγησης (Comprehensive Assessment)²⁰ των πιστωτικών ιδρυμάτων που εποπτεύει άμεσα, η οποία αποτελείται από τρία (3) μέρη:

- την αξιολόγηση κινδύνων για σκοπούς εποπτείας ('Supervisory Risk Assessment') στο πλαίσιο της οποίας εξετάστηκαν από ποιοτική και ποσοτική άποψη βασικοί κίνδυνοι που αφορούν, μεταξύ άλλων, τη ρευστότητα, τη μόχλευση και τη χρηματοδότηση των πιστωτικών ιδρυμάτων,
- τον έλεγχο της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού ('Asset Quality Review') με τον οποίο επιδιώχθηκε η ενίσχυση της διαφάνειας όσον αφορά τα χρηματοδοτικά ανοίγματα των πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω της αξιολόγησης της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού τους, περιλαμβανομένης της καταλληλότητας της αποτίμησης των εν λόγω στοιχείων, των εξασφαλίσεων, καθώς και των σχετικών προβλέψεων που έχουν σχηματισθεί, και
- την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων ('stress-test') με την οποία επιδιώχθηκε η εξέταση της ανθεκτικότητας των ισολογισμών των πιστωτικών ιδρυμάτων σε σενάρια ακραίων καταστάσεων (η οποία πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την ΕΒΑ).

²⁰Τα αποτελέσματα της άσκησης συνολικής αξιολόγησης (Aggregate Report on the Comprehensive Assessment) δημοσιεύθηκαν στις 26 Οκτωβρίου 2014 στο διαδικτυακό τόπο της ΕΚΤ (<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/aggregatereportonthecomprehensiveassessment201410.en.pdf>)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Εξυγίανση μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων

Στο πεδίο της θεσμοθέτησης ενός ευρωπαϊκού φορέα εξυγίανσης μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων (και ορισμένων επιχειρήσεων επενδύσεων), καθώς και ενός ευρωπαϊκού ταμείου για την κάλυψη των χρηματοδοτικών κενών που προκύπτουν σχετικά, το 2014 υιοθετήθηκαν:

- ο **Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 806/2014** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 2014, «περί θεσπίσεως ενιαίων κανόνων και διαδικασίας για την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και ορισμένων επιχειρήσεων επενδύσεων στο πλαίσιο ενός *Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και ενός Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης και τροποποίησης του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010*»⁷⁰, και
- η **Διακυβερνητική Συμφωνία αριθ. 8457/2014** της 21ης Μαΐου 2014, μεταξύ των είκοσι έξι (26) κρατών μελών «για την μεταφορά και αμοιβαιοποίηση των συνεισφορών στο *Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης*».

Από την **1η Ιανουαρίου 2016**, η απόφαση για την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων που εποπτεύονται άμεσα από την ΕΚΤ μεταφέρεται από τις εθνικές αρχές εξυγίανσης στο Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης, με έδρα στις Βρυξέλλες, στο πλαίσιο λειτουργίας του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης (Single Resolution Mechanism-SRM).

Ο SRM συμπληρώνει τον SSM και αποτελεί τον *δεύτερο βασικό πυλώνα* της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης. Έχει ομοσπονδιακή δομή και αποτελείται από:

- το **Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης (SRB)**, το οποίο είναι αρμόδιο για την εκτέλεση των σχετικών με την εξυγίανση καθηκόντων σε ό,τι αφορά κατ' αρχήν τα σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα που εποπτεύονται άμεσα από την ΕΚΤ, καθώς και τους λοιπούς διασυννοριακούς τραπεζικούς ομίλους,
- τις **εθνικές αρχές εξυγίανσης** (η Τράπεζα της Ελλάδος για τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα), οι οποίες θα είναι αρμόδιες για τα λιγότερο σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα που εδρεύουν σε συμμετέχοντα κράτη-μέλη, καθώς και
- την Ευρωπαϊκή **Επιτροπή** και το **Συμβούλιο (ECOFIN)** που θα έχουν σημαντικό ρόλο κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων για την εξυγίανση μη βιώσιμων ιδρυμάτων.

Για τους σκοπούς χρηματοδότησεως των μέτρων εξυγίανσης μη βιώσιμων ιδρυμάτων, προβλέπεται η σύσταση ενός Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης ('Single Resolution Fund -SRF). Αυτό διέπεται από τις διατάξεις των **άρθρων 67-79 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014**, και από τη **Διακυβερνητική Συμφωνία αριθ. 8457/2014**.

Το SRF θα χρηματοδοτείται, κατά κύριο λόγο, με τακτικές εισφορές των πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης. Το αποθεματικό του αναμένεται να ανέλθει σταδιακά εντός οκτώ ετών (έως το 2023) τουλάχιστον στο 1% των εγγυημένων καταθέσεων (100.000 ευρώ ανά συνδικαιούχο

καταθέτη - ανά πιστωτικό ίδρυμα) των ως άνω πιστωτικών ιδρυμάτων, δηλαδή σε περίπου 55 δισ. ευρώ.

Διαδικασία Εξυγίανσης μη βιώσιμων Πιστωτικών Ιδρυμάτων

Σύμφωνα με την **Οδηγία 2014/59/ΕΕ** «για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων (...)» η οποία υιοθετήθηκε τον Μάιο του 2014 ορίζει την εναρμόνιση των κανόνων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, βάσει των οποίων θα γίνεται, μεταξύ άλλων, η εξυγίανση μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων. Σύμφωνα με το **άρθρο 31(2)** της Οδηγίας, οι στόχοι της εξυγίανσης είναι:

- η διασφάλιση της συνέχειας των κρίσιμων λειτουργιών του πιστωτικού ιδρύματος υπό εξυγίανση,
- η αποφυγή σημαντικών δυσμενών επιπτώσεων στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, ιδίως με την πρόληψη της μετάδοσης τους, μεταξύ άλλων, στις υποδομές της αγοράς, και με τη διατήρηση της πειθαρχίας της αγοράς,
- η προστασία των δημόσιων πόρων, με την ελαχιστοποίηση της εξάρτησης από έκτακτη δημόσια χρηματοοικονομική στήριξη,
- η προστασία των καταθετών και των επενδυτών που καλύπτονται από συστήματα εγγύησης καταθέσεων και επενδύσεων αντίστοιχα, και
- η προστασία των κεφαλαίων και των περιουσιακών στοιχείων των πελατών.

Καθιερώθηκαν, επίσης τέσσερα (4) μέτρα εξυγίανσης:

- η μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων (sale of business tool),
- η σύσταση μεταβατικού πιστωτικού ιδρύματος (bridge bank tool),
- η αναδιάρθρωση παθητικού (bail-in tool, asset separation tool) και
- ο διαχωρισμός περιουσιακών στοιχείων

Κατά την εφαρμογή των δύο τελευταίων μέτρων εξυγίανσης το πιστωτικό ίδρυμα αντιμετωπίζεται ως ‘going concern’, σε αντίθεση με τα δύο πρώτα, όπου αντιμετωπίζεται ως ‘gone concern’, καθώς μετά την μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων ανακαλείται η άδεια λειτουργίας του²¹. Επισημαίνεται σχετικά ότι η αναδιάρθρωση παθητικού που έλαβε χώρα στην Κύπρο το 2013 βασίστηκε στην πρόταση αυτής της Οδηγίας.

Όταν η αρχή εξυγίανσης εφαρμόζει ένα εργαλείο εξυγίανσης σε ίδρυμα και η ενέργεια εξυγίανσης επιβαρύνει τους πιστωτές ή οδηγεί σε μετατροπή των απαιτήσεών τους, η αρχή εξυγίανσης ασκεί την εξουσία απομείωσης και μετατροπής «σχετικών κεφαλαιακών μέσων» (σύμφωνα με το **άρθρο 59**) ακριβώς πριν ή παράλληλα με την εφαρμογή του εργαλείου.

²¹ Γκόρτσος, Η «Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση»: μια συνοπτική θεώρηση των θεσμικών και κανονιστικών διαστάσεων, Σημειώσεις για το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς, Οκτώβριος 2015

Οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί ένα πιστωτικό ίδρυμα για να τεθεί σε εξυγίανση καθορίζονται στο **άρθρο 32(1)** και είναι οι ακόλουθες και πρέπει να πληρούνται σωρευτικά:

Η αρμόδια (εποπτική) αρχή, δηλαδή κατά περίπτωση η ΕΚΤ (για τα «σημαντικά» πιστωτικά ιδρύματα) ή η Τράπεζα της Ελλάδος (για τα «λιγότερο σημαντικά» πιστωτικά ιδρύματα διαπιστώνει, κατόπιν διαβούλευσης με την αρχή εξυγίανσης, ότι το πιστωτικό ίδρυμα τελεί σε «κατάσταση αφερεγγυότητας ή επαπειλούμενης αφερεγγυότητας»

Ένα πιστωτικό ίδρυμα θεωρείται ότι τελεί σε τέτοια κατάσταση αν συντρέχει *μία ή περισσότερες* από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

(i) Το πιστωτικό ίδρυμα παραβιάζει ή υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις βάσει των οποίων κρίνεται ότι πρόκειται να παραβιάσει στο εγγύς μέλλον τις προϋποθέσεις της αδειοδότησης του, κατά τρόπο που θα δικαιολογούσε την ανάκληση της άδειας λειτουργίας του από την αρμόδια αρχή, μεταξύ άλλων, διότι το ίδρυμα έχει υποστεί ή είναι πιθανόν να υποστεί ζημίες οι οποίες θα εξαντλήσουν το σύνολο ή σημαντικό μέρος των ιδίων κεφαλαίων του.

(ii) Τα στοιχεία ενεργητικού του υπολείπονται, ή υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις βάσει των οποίων κρίνεται ότι πρόκειται, στο εγγύς μέλλον, να υπολείπονται των υποχρεώσεών του.

(iii) Το πιστωτικό ίδρυμα δεν είναι σε θέση ή υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις βάσει των οποίων κρίνεται ότι δεν πρόκειται να είναι σε θέση, στο εγγύς μέλλον, να εξοφλήσει τις οφειλές του ή να ανταποκριθεί σε άλλες υποχρεώσεις του όταν αυτές καταστούν απαιτητές.

(iv) Είναι αναγκαία η έκτακτη δημόσια χρηματοοικονομική στήριξη, εκτός αν αυτή η στήριξη ληφθεί, προκειμένου να αντιμετωπιστεί σοβαρή διαταραχή στην εθνική οικονομία και να διατηρηθεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα υπό τις ακόλουθες μορφές:

- κρατική εγγύηση για την κάλυψη διευκολύνσεων ρευστότητας, η οποία παρέχεται από την κεντρική τράπεζα σύμφωνα με τους όρους που διέπουν τη λειτουργία της,
- κρατική εγγύηση για νεοκδοθείσες υποχρεώσεις, ή
- εισφορά ιδίων κεφαλαίων ή αγορά κεφαλαιακών μέσων σε τιμές και με όρους που δεν παρέχουν πλεονέκτημα υπέρ του πιστωτικού ιδρύματος.

Η ανωτέρω οδηγία που είναι γνωστή και ως BRRD (Banking Recovery and Resolution Directive – Οδηγία Τραπεζικής Εξυγίανσης και Εκκαθάρισης) αποτελεί ένα νομοθέτημα που έχει ως σκοπό την καθιέρωση ενός ενιαίου πλαισίου για όλα τα κράτη - μέλη της ΕΕ, αναφορικά με τη διαχείριση των προβληματικών τραπεζών.

Το πρώτο σκέλος της Οδηγίας αφορά στην ανάκαμψη μίας τράπεζας, στοχεύει δηλαδή στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και της βιωσιμότητας της τράπεζας, η οποία βρίσκεται σε δυσχερή οικονομική κατάσταση. Από την άλλη, “εξυγίανση” είναι ο όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει την εκκαθάριση μίας τράπεζας.

Όταν μία τράπεζα έχει φτάσει σε σημείο που δεν είναι πλέον βιώσιμη, πρέπει να εξυγιανθεί με έναν τακτικό, μεθοδικό τρόπο, προκειμένου να περιοριστούν όσο το δυνατόν περισσότερο οι οικονομικές απώλειες αλλά και ο κίνδυνος αποδιοργάνωσης και μετάδοσης. Αυτές είναι οι δύο βασικές πτυχές της Οδηγίας BRRD, με άλλα λόγια πώς μπορεί να αποτραπεί μία κρίση και πώς να γίνει η διαχείρισή της με μεθοδικό τρόπο, σε περίπτωση που συμβεί.

Η οδηγία επιχειρεί ακριβώς να αντιστρέψει αυτήν την κατάσταση και, αν κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό, να ορίσει τη διαδικασία μεθοδικής εκκαθάρισης των τραπεζών, περιορίζοντας τις αρνητικές συνέπειες. Η Οδηγία αποτελεί μία πολύ σημαντική προσθήκη, ιδιαίτερα για μία χώρα με "εύθραυστο" τραπεζικό τομέα.

Ακολουθία ενεργειών σε σχέση με σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα

1. Η ΕΚΤ προβαίνει σε συνολική αξιολόγηση (comprehensive assessment) μέσω ελέγχου της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού του σημαντικού πιστωτικού ιδρύματος (asset quality review) και ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress tests).

2. Βάσει των αποτελεσμάτων κρίνεται αν για το πιστωτικό ίδρυμα πληρούνται οι δύο από τις τρεις προϋποθέσεις ενεργοποίησης της εξυγίανσης²². Οι προϋποθέσεις αυτές είναι οι εξής:

- το πιστωτικό ίδρυμα τελεί, κατά την κρίση της ΕΚΤ, σε «κατάσταση αφερεγγυότητας ή επαπειλούμενης αφερεγγυότητας», και
- δεν προσδοκάται εύλογα ότι «εναλλακτικά μέτρα» θα αποτρέψουν την αφερεγγυότητα του πιστωτικού ιδρύματος εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος.

3. Για να διαπιστωθεί αν εξασφαλίζεται η δεύτερη ως άνω προϋπόθεση, η ΕΚΤ:

- ζητά από το πιστωτικό ίδρυμα ενίσχυση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας με εσωτερική παραγωγή κεφαλαίου, και αύξηση μετοχικού κεφαλαίου (με δικαίωμα προτίμησης στους υφιστάμενους μετόχους), ή
- μπορεί να λάβει μέτρα «έγκαιρης παρέμβασης»²³, π.χ., διορισμός επιτρόπου, ή
- μπορεί να προβεί σε απομείωση ή μετατροπή των «σχετικών κεφαλαιακών μέσων» του πιστωτικού ιδρύματος (εφόσον υπάρχει κρίσιμη μάζα τέτοιων μέσων).

4. Σε περίπτωση που τα εν λόγω μέτρα αποδειχθούν αναποτελεσματικά, αλλά το πιστωτικό ίδρυμα δεν τελεί, κατά την κρίση της ΕΚΤ, σε κατάσταση αφερεγγυότητας ή επαπειλούμενης αφερεγγυότητας, ζητείται προσφυγή σε ανακεφαλαιοποίηση με κρατικούς πόρους ('bail-out'), με πιθανή ενεργοποίηση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (European Stability Mechanism, 'ESM').

5. Εφόσον οι δύο προαναφερθείσες προϋποθέσεις πληρούνται και ταυτόχρονα η ενέργεια εξυγίανσης είναι αναγκαία για λόγους δημοσίου συμφέροντος (αντικειμενική διαπίστωση

²² άρθρο 32(1) του νόμου 4335/2015

²³ άρθρα 27-30 του νόμου 4335/2015

και τρίτη προϋπόθεση ενεργοποίησης της εξυγίανσης), η αρχή εξυγίανσης υποχρεούται να προβεί σε εξυγίανση του πιστωτικού ιδρύματος.

Εγγύηση τραπεζικών καταθέσεων

Η προοπτική της θεσμοθέτησης ενός ενιαίου συστήματος εγγύησης καταθέσεων, ως του τρίτου βασικού συστατικού στοιχείου της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης, συζητείται επί του παρόντος σε επίπεδο αρχών και «υψηλής πολιτικής», χωρίς να έχουν υποβληθεί συγκεκριμένες ρυθμιστικές προτάσεις από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Υπό την έννοια αυτή, επί του παρόντος, στο πεδίο αυτό υπάρχει αδράνεια.

Τον Απρίλιο του 2014 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο υιοθέτησαν την **Οδηγία 2014/49/ΕΕ «περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων»**. Με την εν λόγω Οδηγία, οι διατάξεις της οποίας τέθηκαν σε εφαρμογή στις 3 Ιουλίου 2015 επιδιώκεται η περαιτέρω εναρμόνιση των κανόνων που διέπουν τα εθνικά συστήματα εγγύησης καταθέσεων με στόχο την ενίσχυση της ενιαίας τραπεζικής αγοράς, ιδίως στο πεδίο της όσο το δυνατόν ταχύτερης καταβολής αποζημιώσεων από ένα σύστημα, εφόσον αυτό ενεργοποιηθεί. Ειδικότερα: καθιερώθηκαν για πρώτη φορά ενιαίοι κανόνες αναφορικά με τη χρηματοδότηση όλων των συστημάτων εγγύησης καταθέσεων στα κράτη μέλη της ΕΕ), δεν άλλαξε, όμως, το όριο της κάλυψης των καταθέσεων των 100.000 ευρώ.

Ιδιαίτερης μνείας χρήζει η διάταξη του άρθρου 10, α' υποπαράγραφος, σύμφωνα με την οποία κάθε σύστημα πρέπει να διαθέτει πόρους που να ανέρχονται, κατ' ελάχιστον στο 0,8% των καλυπτομένων καταθέσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων-μελών του. Με τη διάταξη αυτή ενισχύεται το επιχείρημα που πρεσβεύει ότι τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων υπάρχουν για την καταβολή αποζημιώσεων στους καταθέτες μεσαίου και μικρού μεγέθους (για τα δεδομένα της κάθε αγοράς) πιστωτικών ιδρυμάτων, σε περίπτωση που ανακληθεί η άδεια λειτουργίας τους²⁴.

Ενιαίο σύστημα εγγύησης καταθέσεων

Η βασική λογική πίσω από το νέο νομοθετικό πλαίσιο ήταν το να μην αναλαμβάνουν οι φορολογούμενοι το βάρος διάσωσης μιας τράπεζας, και παράλληλα να συνεχίσει να υφίσταται η προστασία των καταθέσεων έως του ποσού των 100.000 ευρώ (η πρόβλεψη της εγγύησης των καταθέσεων αποτελεί αναπόσπαστο συμπλήρωμα του συστήματος εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων ήδη από το 1994²⁵). Η υποχρέωση διάσωσης επαφίεται κατά προτεραιότητα σε μετόχους, ομολογιούχους χαμηλής εξασφάλισης και καταθέσεις ιδιωτών και επιχειρήσεων με ποσά άνω των 100.000 ευρώ ανά δικαιούχο. Η Τραπεζική Ένωση δεν αναλαμβάνει την ευθύνη δημιουργίας υπερεθνικού συστήματος εγγύησης καταθέσεων, αλλά, προκειμένου να μην είναι κενή περιεχομένου η απόφαση

²⁴ Γκόρτσος, Η «Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση»: μια συνοπτική θεώρηση των θεσμικών και κανονιστικών διαστάσεων, Σημειώσεις για το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς, Οκτώβριος 2015, σελ.25

²⁵ Οδηγία 1994/19/ΕΚ περί των συστημάτων εγγυήσεως των καταθέσεων

προστασίας, έχει επιδιώξει την δημιουργία σχετικού ταμείου σε κάθε κράτος μέλος²⁶. Στο πλαίσιο της εγκαθίδρυσης της Τραπεζικής Ένωσης, επετεύχθη η συμφωνία μεταξύ των κρατών μελών και του ευρωκοινοβουλίου σχετικά με τα Συστήματα Εγγύησης των Καταθέσεων τον Δεκέμβριο του 2013. Το σχετικό κείμενο²⁷ διασφαλίζει ότι σε κάθε κράτος μέλος λειτουργεί ένα **Ταμείο εγγύησης καταθέσεων** που έχει εκ των προτέρων χρηματοδοτηθεί ώστε να είναι σε θέση να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις των καταθετών για τους οποίους υπάρχει πρόβλεψη εγγύησης. Αυτή τη στιγμή, το κάθε κράτος έχει τους δικούς του κανόνες ως προς το ποιος εγγυάται τις καταθέσεις²⁸.

Η επικαιροποίηση του συστήματος εγγύησης των καταθέσεων που ψηφίστηκε τον Απρίλιο του 2014, προβλέπει ότι οι χώρες της ΕΕ θα υποχρεώνονται να δημιουργήσουν δικά τους, χρηματοδοτούμενα από τις τράπεζες, συστήματα για την αποζημίωση των καταθέσεων κάτω των 100.000 ευρώ, σε περίπτωση αδυναμίας μιας τράπεζας να αποζημιώσει η ίδια τους καταθέτες²⁹. Το κείμενο ανοίγει επίσης το δρόμο για έναν εθελοντικό μηχανισμό αμοιβαίου δανεισμού μεταξύ των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων από διαφορετικές χώρες της ΕΕ. που προς το παρόν είναι η μόνη μορφή αμοιβαίας αντιμετώπισης αναγκών που προβλέπεται³⁰. Στην συνέχεια, οι Ευρωπαίοι σοσιαλιστές, κατέθεσαν νομοσχέδιο σχετικά με το σύστημα εγγύησης των καταθέσεων, που επιδιώκει να διασφαλίσει ότι οι καταθέτες θα λαμβάνουν τα χρήματά τους πίσω πολύ πιο γρήγορα σε περίπτωση αδυναμίας μιας τράπεζας να τους αποζημιώσει η ίδια. Σε αυτό περιλαμβάνεται η υποχρέωση των τραπεζών να τροφοδοτούν τα συστήματα εγγύησης με πραγματικό χρήμα και όχι απλώς δεσμεύσεις.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατά την τελευταία συνεδρίαση της ολομέλειας πριν την διάλυσή του για τις εκλογές του Μαΐου 2014, ενέκρινε κατά πλειοψηφία το νομοσχέδιο αυτό, στο οποίο προβλέπεται η θέσπιση κανόνων σε επίπεδο ΕΕ σε ότι αφορά την χρηματοδότηση των συστημάτων εγγύησης καταθέσεων. Σύμφωνα με αυτούς, τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίζουν ότι τα πιστωτικά ιδρύματα που συμμετέχουν στα συστήματα εγγύησης καταθέσεων θα δημιουργήσουν εντός δέκα ετών ένα ταμείο εγγύησης καταθέσεων με πόρους που αντιστοιχούν κατ' ελάχιστο όριο στο 0,8% των

²⁶ Οδηγία 2009/14/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2009, για την τροποποίηση της οδηγίας 94/19/ΕΚ περί των συστημάτων εγγυήσεως των καταθέσεων όσον αφορά το επίπεδο κάλυψης και την προθεσμία εκταμίευσης

²⁷ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-1176_el.htm?locale=en

²⁸ Στην Ελλάδα το ρόλο αυτό επιτελεί το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ). Είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ) και εποπτεύεται από τον Υπουργό Οικονομικών. Το σύνολο των καταθέσεων του ιδίου καταθέτη σε πιστωτικό ίδρυμα, που καλύπτεται από το ΤΕΚΕ ανέρχεται σε 100.000 ευρώ (άρθρο 9 παρ. 2(α) (ν. 3746/2009, ΦΕΚ 27 Α' 16-02-2009). Το όριο αυτό ισχύει ανά καταθέτη και ανά πιστωτικό ίδρυμα, ανεξάρτητα από τον αριθμό των λογαριασμών, το νόμισμα ή τη χώρα λειτουργίας του υποκαταστήματος του πιστωτικού ιδρύματος στο οποίο τηρείται η κατάθεση (άρθρο 9, παρ. 2β, ν. 3746/2009 - ΦΕΚ 27 Α' 16-2-2009). Σημειώνεται ότι με την Οδηγία 2009/14/ΕΚ το όριο αυτό έχει καταστεί μετά τις 31 Δεκεμβρίου 2010 υποχρεωτικό για όλες τις χώρες της ΕΕ.

²⁹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – Γραφείο Ενημέρωσης στην Ελλάδα, 15.04.2014, Να μην επωμίζονται οι πολίτες το βάρος της διάσωσης των τραπεζών θέλει το ΕΚ (βλ <http://www.europarl.gr/el/news-events/news/news2014/april/napril10.html>.)

³⁰ http://ec.europa.eu/greece/news/economic-news/economic4_el.htm

καλυπτόμενων καταθέσεων του συστήματος³¹. Παρά την ψήφιση της σχετικής έκθεσης όμως, η εφαρμογή των προβλεπόμενων ρυθμίσεων δεν θα είναι σύντομη³².

Ανακεφαλαιοποίηση πιστωτικών ιδρυμάτων που κρίνονται βιώσιμα με δημόσιους πόρους: το DRI

Για τα πιστωτικά ιδρύματα που εδρεύουν στα (19) κράτη μέλη της ευρωζώνης διαθέσιμο είναι από το 2014, το εργαλείο του ‘Direct Recapitalisation Instrument’ (**DRI**) για την απευθείας ανακεφαλαιοποίηση πιστωτικών ιδρυμάτων από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM). Το εν λόγω εργαλείο τέθηκε σε λειτουργία στις **8 Δεκεμβρίου 2014**.

Σύμφωνα με την Κατευθυντήρια Γραμμή του ESM, κράτος μέλος με νόμισμα το ευρώ, είτε υλοποιεί πρόγραμμα μακροοικονομικής προσαρμογής είτε όχι, δύναται να υποβάλει αίτημα στον DRI για την άμεση ανακεφαλαιοποίηση πιστωτικού ιδρύματος που εδρεύει στην επικράτειά του.

(α) Για τη χορήγηση άμεσης χρηματοδοτικής συνδρομής το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να πληροί σωρευτικά τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- παραβιάζει ή ενδέχεται να παραβιάσει στο άμεσο μέλλον τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις που έχει καθορίσει η ΕΚΤ, υπό την ιδιότητά της ως ενιαίας εποπτικής αρχής,
- δεν είναι σε θέση να αντλήσει κεφάλαια από τον ιδιωτικό τομέα για την κάλυψη των κεφαλαιακών του αναγκών,
- έχει προηγηθεί αναδιάρθρωση παθητικού (‘bail-in’) (απομείωση της αξίας ή/και μετατροπή σε κοινές μετοχές) τουλάχιστον στο 8% των συνολικών υποχρεώσεων-περιλαμβανομένων των ίδιων κεφαλαίων- του, και
- έχει συστημική σημασία για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα της ευρωζώνης ή του οικείου κράτους μέλους.

(β) Παράλληλα, το κράτος μέλος που υποβάλλει το σχετικό αίτημα πρέπει με τη σειρά του να πληροί σωρευτικά τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- η ανακεφαλαιοποίηση πιστωτικού ιδρύματος με κρατικούς πόρους, ακόμα και αν αυτό γινόταν μέσω της χορήγησης δανείου από τον ESM, θα έχει δυσμενείς επιπτώσεις για τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών του,
- η εν λόγω ανακεφαλαιοποίηση θα έθετε σε κίνδυνο τη δυνατότητα πρόσβασης του στις χρηματοπιστωτικές αγορές για την κάλυψη χρηματοδοτικών του αναγκών, και
- η παροχή χρηματοδοτικής συνδρομής κρίνεται ως απαραίτητη, διότι θα συμβάλει στη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας της ευρωζώνης ή του οικείου κράτους μέλους.

³¹ ΕΕ: Εγκρίθηκε νομοσχέδιο για την εγγύηση καταθέσεων έως και 100.000 ευρώ, 15.04.2014, (<http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22770&subid=2&pubid=63993245>)

³² Ολ. Γιώτη – Παπαδάκη- Μ. Αθ. Αρταβάνη, Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση

Μετά την **1η Ιανουαρίου 2016**, η ενεργοποίηση του DRI από τον ESM έγκειται στην αυστηρή εφαρμογή των ακόλουθων προϋποθέσεων:

- εφαρμογή της αναδιάρθρωσης παθητικού τουλάχιστον στο 8% των ίδιων κεφαλαίων και των λοιπών υποχρεώσεων του πιστωτικού ιδρύματος,
- μετά την εφαρμογή αυτής, συνεισφορά από το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης με ποσό που αντιστοιχεί στο 5% των ίδιων κεφαλαίων και των λοιπών υποχρεώσεων του πιστωτικού ιδρύματος, και
- να έχει προηγηθεί πλήρης απομείωση ή μετατροπή σε κοινές μετοχές όλων των μη εξασφαλισμένων μη προνομιούχων υποχρεώσεων του πιστωτικού ιδρύματος ('unsecured non-preferred liabilities'), με εξαίρεση τις εγγυημένες καταθέσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Η Οικονομική διάσταση της Τραπεζικής Ένωσης

Η χρηματοπιστωτική κρίση στη ζώνη του ευρώ συγχρόνως με την κρίση χρέους αποτέλεσε την σοβαρότερη πρόκληση για τη σταθερότητα της ΕΕ. Η εύθραυστη οικονομική ανάκαμψη στη ζώνη του ευρώ, η επιβράδυνση της ανάπτυξης στις αναδυόμενες οικονομίες, η αύξηση των γεωπολιτικών εντάσεων, η προσφυγική και μεταναστευτική κρίση, καθώς και οι ανησυχίες σχετικά με την έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ, αυξήσαν τις αβεβαιότητες για το μέλλον της ΕΕ.

Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό από την έναρξη της κρίσης στη ζώνη του ευρώ είναι ότι η χρηματιστηριακή αξία των ευρωπαϊκών τραπεζών υπολείπεται της λογιστικής, ενώ το αντίθετο συμβαίνει με τις μεγάλες αμερικανικές τράπεζες (Στουρνάρας 2016). Οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας των ευρωπαϊκών τραπεζών έχουν αυξηθεί από περίπου 8% το 2008 σε περίπου 14% έως το 2016, ένδειξη ότι ο ευρωπαϊκός τραπεζικός τομέας βρίσκεται σε φάση μετασχηματισμού, στο πλαίσιο του οποίου οι τράπεζες καλούνται να προσαρμόσουν συνολικά και ριζικά το επιχειρηματικό μοντέλο λειτουργίας τους σε ότι αφορά τις παραδοσιακές τους εργασίες.

Όταν εισήχθη το ευρώ, αναμενόταν ότι το ενιαίο νόμισμα θα έθετε σε κίνηση τη διαδικασία ενοποίησης των μέχρι τότε κατακερματισμένων χρηματοπιστωτικών αγορών της Ευρώπης. Οι οικονομολόγοι πίστευαν ότι η ενοποίηση αυτή θα λειτουργούσε σταθεροποιητικά.

Η κρίση στη ζώνη του ευρώ απέδειξε ότι οι χώρες που συμμετέχουν σε μια νομισματική ένωση μπορούν να βρεθούν αντιμέτωπες με κρίση στο ισοζύγιο πληρωμών τους – ένα ενδεχόμενο που είχαν παραβλέψει σχεδόν τελείως οι αρχιτέκτονες του ευρώ. Επιπλέον, όταν άρχισε η κρίση – με αφετηρία είτε τον τομέα του Δημοσίου είτε τον τραπεζικό τομέα – κεντρικό χαρακτηριστικό της ήταν ο φαύλος κύκλος μεταξύ των προβλημάτων των τραπεζών και ευπαθειών του δημόσιου τομέα.

Επιπλέον, το γεγονός ότι η κανονιστική ρύθμιση και εποπτεία των τραπεζών πριν από την κρίση αποτελούσε ως επί το πλείστον εθνική αρμοδιότητα θεωρήθηκε ότι συνέβαλε στην κρίση και ότι εμπόδισε την αποτελεσματική αντιμετώπισή της. Ως εκ τούτου, βασικό δίδαγμα της κρίσης ήταν ότι η νομισματική ένωση δεν είναι βιώσιμη χωρίς την τραπεζική ένωση.

Αν και το μέγεθος των πιο μεγάλων τραπεζών της ζώνης του ευρώ και των ΗΠΑ είναι περίπου το ίδιο ως ποσοστό του αντίστοιχου ΑΕΠ τους, οι πιο μεγάλες τράπεζες της ζώνης του ευρώ αντιπροσωπεύουν πολύ μεγαλύτερο ποσοστό του ΑΕΠ σε οποιαδήποτε δεδομένη εθνική οικονομία της ζώνης του ευρώ σε σύγκριση με τις αμερικανικές τράπεζες. Αυτό συνεπάγεται ότι σε περίπτωση πτώχευσης τραπεζών στη ζώνη του ευρώ οι δημοσιονομικές επιπτώσεις θα ήταν τόσο μεγάλες που θα έθεταν εν αμφιβόλω τη φερεγγυότητα του δημοσίου της αντίστοιχης χώρας.

Παλαιότερα δεν θεωρείτο αναγκαίο να διαχωριστεί η νομισματική πολιτική από την αρμοδιότητα της διασφάλισης της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Πιστευόταν ότι η σταθερότητα των τιμών στην αγορά αγαθών και υπηρεσιών ήταν αρκετή για να εξασφαλίσει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην αγορά περιουσιακών στοιχείων.

Η εμπειρία από την αρχή της προηγούμενης δεκαετίας μέχρι σήμερα διέψευσε αυτές τις αντιλήψεις, καθώς έδειξε ότι ο οικονομικός κύκλος και ο χρηματοπιστωτικός κύκλος δεν είναι απαραίτητα συγχρονισμένοι και ότι μπορεί να υπάρξουν μεγάλες περίοδοι αποσύνδεσης των δύο κύκλων. Συγκεκριμένα, ο χρηματοπιστωτικός κύκλος τείνει συνήθως να έχει μεγαλύτερο πλάτος και μικρότερη συχνότητα από έναν κανονικό οικονομικό κύκλο. Η μακροπροληπτική πολιτική γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ της μικροπροληπτικής εποπτείας, που επικεντρώνεται στις επιμέρους τράπεζες, και της νομισματικής πολιτικής.

Οι προκλήσεις για τους χρηματοπιστωτικούς τομείς της ΕΕ τα τελευταία χρόνια έχουν αυξήσει σημαντικά τις αρμοδιότητες των κεντρικών τραπεζών στον τομέα της πρόληψης των κρίσεων. Οι καταστατικοί τους σκοποί έχουν τροποποιηθεί ώστε να περιλαμβάνουν ρητά τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα (δηλ. αποφυγή ταχείας πιστωτικής επέκτασης σε συνδυασμό με αύξηση των τιμών των περιουσιακών στοιχείων πέραν του επιπέδου που δικαιολογείται από τα θεμελιώδη μεγέθη της οικονομίας) ως βασική αρμοδιότητα μιας κεντρικής τράπεζας.

Από 1ης Ιανουαρίου 2016 που τέθηκε σε πλήρη ισχύ η Οδηγία για την Εξυγίανση και Εκκαθάριση των Τραπεζών (BRRD), η οποία θεσπίζει ενιαίους κανόνες σε επίπεδο ΕΕ για τις τράπεζες που δεν δύναται να καταστούν βιώσιμες. Η Οδηγία αυτή στοχεύει, μεταξύ άλλων, να θέσει τέλος στην πολιτική διάσωσης τραπεζών με δημόσιους πόρους καθιερώνοντας εργαλεία εξυγίανσης με ίδια μέσα, που διασφαλίζουν ότι τις ζημιές θα επωμίζονται οι δανειστές των τραπεζών, συμπεριλαμβανομένων των μη εξασφαλισμένων πιστωτών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας. Προβλέπεται η αναθεώρησή της μέχρι τον Ιούνιο του 2018.

Στα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους τόσο οι εθνικές αρχές όσο και ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός για να εξασφαλίζουν τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα έχουν προστεθεί και εργαλεία μακρο-προληπτικής πολιτικής και ενισχυμένα εργαλεία μικροπροληπτικής πολιτικής. Παραδείγματα εργαλείων **μακρο-προληπτικής πολιτικής**³³ είναι το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας, το απόθεμα ασφαλείας συστημικού κινδύνου και το απόθεμα ασφαλείας των λοιπών συστημικά σημαντικών ιδρυμάτων, καθώς και τα μέτρα για τον έλεγχο, μεταξύ άλλων, της μόχλευσης, της ρευστότητας και των μεγάλων ανοιγμάτων.

Στόχοι της είναι, πρώτον, να ενισχύσει την ανθεκτικότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και του όλου χρηματοπιστωτικού συστήματος και, δεύτερον, να εξομαλύνει το χρηματοπιστωτικό κύκλο. Ειδικότερα, η μακροπροληπτική πολιτική δίνει τη δυνατότητα στη νομισματική πολιτική να προσηλωθεί στο στόχο της διατήρησης της σταθερότητας των τιμών ως προϋπόθεση για την άνθηση της οικονομικής

³³ Γιάννη Στουρνάρα «Χρηματοπιστωτική σταθερότητα και οι παρεμβάσεις πολιτικής των κεντρικών τραπεζών στην Ευρώπη» Ομιλία στην Εθνική Τράπεζα της Κροατίας στο Ζάγκρεμπ 23-3-2016

δραστηριότητας, ενώ η μικροπροληπτική εποπτεία επικεντρώνεται στα επιμέρους ιδρύματα.

Η μακρο-προληπτική πολιτική, προκειμένου να τιθασεύσει το χρηματοπιστωτικό κύκλο, είναι απαραίτητο να διαθέτει εργαλεία για να διαχειριστεί τη σχέση μεταξύ των πιστώσεων και της αγοράς ακινήτων (Στουρνάρας 2016). Υπάρχουν δύο τρόποι για τη διαχείριση αυτής της σχέσης. Ο ένας είναι η επιβολή περιορισμών στα πιστωτικά ιδρύματα – κυρίως κεφαλαιακών απαιτήσεων. Ο δεύτερος τρόπος εξομάλυνσης του πιστωτικού κύκλου είναι ο περιορισμός της μόχλευσης των νοικοκυριών και των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων.

Αναφορικά με τον τραπεζικό τομέα, ο Κανονισμός (CRR) και η Οδηγία (CRD IV) για τις Κεφαλαιακές Απαιτήσεις διαδραματίζουν εξέχοντα ρόλο στη θέσπιση εποπτικών προτύπων για τα πιστωτικά ιδρύματα και τις επιχειρήσεις επενδύσεων στην ΕΕ. Η εφαρμογή τους βρίσκεται σε εξέλιξη και αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το 2019. Από τον Ιανουάριο του 2016 τέθηκαν σε ισχύ το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας, το απόθεμα ασφαλείας συστημικού κινδύνου και το απόθεμα ασφαλείας των λοιπών συστημικά σημαντικών ιδρυμάτων.

Με δεδομένη την ανάγκη για διαφοροποίηση των διαθέσιμων εργαλείων ώστε να μην περιορίζονται μόνο στις κεφαλαιακές απαιτήσεις, έχει αρχίσει η διαδικασία εισαγωγής εργαλείων που βασίζονται στη ρευστότητα, τη μόχλευση και τις πηγές χρηματοδότησης. Όσον αφορά τους δανειολήπτες, εργαλεία όπως ο λόγος του ύψους του δανείου προς την αξία του ενυπόθηκου ακινήτου (LTV), ο λόγος του ύψους του δανείου προς το εισόδημα (LTI) και ο λόγος του κόστους εξυπηρέτησης του δανείου προς το εισόδημα (DSTI) θεωρούνται ως τα αποτελεσματικότερα μακρο-προληπτικά εργαλεία για τον περιορισμό της υπερβολικής πιστωτικής επέκτασης. Για την αποτελεσματική εξομάλυνση του χρηματοπιστωτικού κύκλου, ο σχεδιασμός των διαφόρων δεικτών είναι απαραίτητο να περιλαμβάνει μια διάσταση χρονικής διαφοροποίησης, π.χ. ο λόγος του ύψους του δανείου προς την αξία του ενυπόθηκου ακινήτου πρέπει να μειώνεται στη φάση επέκτασης του χρηματοπιστωτικού κύκλου και να αυξάνεται στη φάση της συστολής. Σε αντίθετη περίπτωση υπάρχει ο κίνδυνος να έχει ο δείκτης αυτός υπερκυκλική επίδραση, αφού οι περιορισμοί της μόχλευσης μειώνονται όταν αυξάνονται οι τιμές των περιουσιακών στοιχείων. (Στουρνάρας 2015)

Η Περίπτωση της Κύπρου – Τεράστια ανάπτυξη Χρηματοπιστωτικού Τομέα – Έκθεση Κυπριακών Τραπεζών στο Δημοσιονομικό Χρέος της Ελλάδας

Η κυπριακή οικονομία αναπτύχθηκε από τις αρχές του 2000 στη βάση ενός επιχειρηματικού μοντέλου στο οποίο υπέρμετρη βαρύτητα είχε ο χρηματοπιστωτικός τομέας, με τις εγχώριες τράπεζες να κατέχουν δεσπόζουσα θέση. Η χώρα, στην προσπάθεια της να καταστεί κορυφαίος πάροχος διεθνών τραπεζικών υπηρεσιών, κατάφερε να προσελκύσει σημαντικές εισροές ξένων καταθέσεων στο τραπεζικό σύστημα. Σε αυτό συνέβαλαν, μεταξύ άλλων, τα υψηλά επιτόκια καταθέσεων, τα οποία ήταν κατά μέσο όρο σαφώς υψηλότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα επιτόκια στην υπόλοιπη ζώνη του ευρώ. Κατά συνέπεια, υπήρξε δραματική επέκταση των ισολογισμών

των τραπεζών, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Συγκεκριμένα, ο συνολικός τραπεζικός τομέας και οι εγχώριες τράπεζες³⁴ από 388% και 286% του ΑΕΠ, αντίστοιχα, στο τέλος του 2004 έφθασαν στο σημείο να αντιπροσωπεύουν μέχρι και 953% και 601% του μεγέθους της κυπριακής οικονομίας, αντίστοιχα, τον Ιούνιο του 2010³⁵.

Η πιο πάνω εξέλιξη είχε ως αποτέλεσμα τη συσσώρευση μεγάλων ανισορροπιών και ευπαθειών στον τραπεζικό τομέα. Καταρχήν, η ραγδαία εγχώρια πιστωτική επέκταση, η οποία διευκολύνθηκε από τις σημαντικές εισροές ξένων καταθέσεων καθώς και τις ασύνετες πρακτικές δανεισμού εκ μέρους των τραπεζών λόγω ανεπαρκών πλαισίων διαχείρισης κινδύνων και εταιρικής διακυβέρνησης, τροφοδότησε μια άνθηση του τομέα της ακίνητης περιουσίας. Όταν εμφανίστηκαν σοβαρά προβλήματα στον εν λόγω κλάδο της οικονομίας, η ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών επιδεινώθηκε δραματικά.

Επίσης, η επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης των τραπεζικών δανείων είχε ως αποτέλεσμα τη διαρκή μεγέθυνση του χρέους των εγχώριων νοικοκυριών και μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων, γεγονός που καθιστούσε τους δύο τομείς ευάλωτους σε ενδεχόμενους κλυδωνισμούς. Ταυτόχρονα, η πολιτική αυξημένων επιτοκίων δανεισμού από τις τράπεζες λόγω των προσφερόμενων υψηλών καταθετικών επιτοκίων, υπήρξε ακόμη ένας επιβαρυντικός παράγοντας για τη χρηματοοικονομική θέση των νοικοκυριών και επιχειρήσεων, μειώνοντας τη δυνατότητα εξυπηρέτησης των δανειακών υποχρεώσεών τους.

Παράλληλα, υπήρξε σημαντική επέκταση των κυπριακών τραπεζών στο εξωτερικό, ιδιαίτερα στην Ελλάδα με αισθητή αύξηση των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων στον ιδιωτικό τομέα, η οποία συνεχίστηκε και κατά τη διάρκεια της περιόδου παρατεταμένης ύφεσης της οικονομίας. Η επιδείνωση των μακροοικονομικών συνθηκών στην Ελλάδα, οδήγησε σε ραγδαία άνοδο των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων και οδήγησε στην αδυναμία λειτουργίας του κυπριακού τραπεζικού συστήματος.

Στο πλαίσιο των οικονομικών δυσκολιών και με βάση τις αποφάσεις του Eurogroup της 25ης Μαρτίου 2013, οι δύο μεγαλύτερες εγχώριες τράπεζες θεωρήθηκαν αφερέγγυες και εισήλθαν σε διαδικασία εξυγίανσης, η οποία περιελάμβανε, σε γενικές γραμμές, την πώληση των δραστηριοτήτων τους στην Ελλάδα, την απορρόφηση των εργασιών της Λαϊκής Τράπεζας στην Κύπρο και το Ηνωμένο Βασίλειο από την Τράπεζα Κύπρου και την ανακεφαλαιοποίηση της δεύτερης με ίδια μέσα. Παράλληλα, εφαρμόστηκαν περιοριστικά μέτρα στις συναλλαγές με σκοπό τη διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, ενώ ο πιστωτικός τομέας στο σύνολο προχώρησε σε σημαντική

³⁴ Τράπεζα Κύπρου, Λαϊκή Τράπεζα, Ελληνική Τράπεζα, Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα, Οργανισμός Χρηματοδοτήσεως Στέγης και Κυπριακή Τράπεζα Αναπτύξεως

³⁵ Πανίκος Δημητριάδης, Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, Ομιλία του στην ημερίδα "Ο χρηματοπιστωτικός τομέας σήμερα, προβλήματα και προοπτικές, 29 Μαρτίου 2014

αναδιάρθρωση. Στο πλαίσιο αυτό έγινε και εφαρμογή της διάσωσης των τραπεζών με ίδια μέσα (bail in) καθώς οι καταθέτες άνω των 100 χιλ ευρώ έχασαν το 40% των ποσών.

Η Περίπτωση της Πορτογαλίας – Πιστωτική Επέκταση και Έλλειψη Ανταγωνιστικότητας

Ιδιαίτερη σημασία έχει η σύγκριση της Ελλάδας με την Πορτογαλία καθώς οι ομοιότητες των δύο χωρών είναι μεγαλύτερες συγκριτικά με άλλες χώρες που βρέθηκαν υπό χρηματοδοτική στήριξη και αρωγή της ΕΕ και των συνεπακόλουθων μνημονιάκων υποχρεώσεων πχ Κύπρος, Ιρλανδία, λόγω παρόμοιου μεγέθους και διάρθρωσης της οικονομίας.

Το βασικό οικονομικό μοντέλο της χώρας από την δεκαετία του 90 ήταν μια χώρα της Δυτικής Ευρώπης με χαμηλό κόστος παραγωγής που στην ουσία θα αποτελούσε το εργοστάσιο των ανεπτυγμένων χωρών. Στο πλαίσιο αυτό εγκαταστάθηκαν πολλές βιομηχανικές μονάδες, κυρίως από Γερμανία και Γαλλία. Συγχρόνως, η πρόσβαση σε φθινό χρήμα, χάρη στο ευρώ επέφερε μεγάλη πιστωτική επέκταση. Μετά την χρηματοοικονομική κρίση και την αύξηση του κόστους δανεισμού της οικονομίας, η απώλεια ανταγωνιστικότητας καλύφθηκε με επενδύσεις σε σπίτια, τουρισμό και γενικότερα αγαθά μη εμπορεύσιμα. Και για αυτό βρέθηκε να είναι μια από τις χώρες με ιδιαίτερα υψηλό ιδιωτικό δανεισμό, πολύ υψηλότερο από ότι στην Ελλάδα.

Στα πλαίσια αυτά, η Πορτογαλία αντιμετώπισε αλληπάλληλες κρίσεις στο χρηματοπιστωτικό της τομέα καθώς ήταν σύνηθες οι τράπεζες να χρηματοδοτούν τις μεγάλες επιχειρήσεις με φθινά δάνεια, παρά το ότι τα προϊόντα που παρήγαγαν δεν ήταν ανταγωνιστικά και κερδοφόρα. Οι πορτογαλικές τράπεζες δεν λειτουργούσαν με χρηματοοικονομικά κριτήρια, δεν υπήρχε προφανώς έλεγχος. Η Τράπεζα της Πορτογαλίας, ως εποπτικός μηχανισμός απέτυχε να σταθεροποιήσει το τραπεζικό σύστημα λόγω και της διαπλοκής του επιχειρηματικού κόσμου με τους πολιτικούς³⁶.

Η τραπεζική κρίση³⁷ στην Πορτογαλία ξεκίνησε από την πτώχευση δύο τραπεζών, της BPN και της BPP, ταυτόχρονα με το ξέσπασμα της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης το 2008, από ύποπτα δάνεια και ατασθαλίες των διοικητών τους. Η κυβέρνηση ανέλαβε τα χρέη τους με συνέπεια η αύξηση των δαπανών για κρατικές διασώσεις

³⁶ Συνέντευξη του καθηγητή Οικονομικών του Πανεπιστημίου της Λισαβόνας Φρανσίσκο Λούσια από το Πανεπιστήμιο Λισαβόνας ISEG Για το πορτογαλικό τραπεζικό σύστημα στην DW, 19/1/2016

³⁷ Luís Reis Ribeiro 06.04.2017 Banca vale duas vezes mais que a economia portuguesa – Άρθρο σχετικά με την επέκταση του τραπεζικού συστήματος στην χώρα (βλ. https://www.dinheirovivo.pt/banca/banca-ainda-vale-o-dobro-da-economia-portuguesa/?utm_source=Push&utm_medium=Web#sthash.0o0XYmGU.dpuf)

εκτοξεύοντας το δημόσιο χρέος από 60% το 2008 στο 110% το 2010. Αυτό είχε αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους δανεισμού και την προσφυγή στον ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης με δάνειο 79 δισ. Ευρώ το 2010.

Παρά την βελτίωση της κεφαλαιακής επάρκειας των πορτογαλικών τραπεζών και την ενίσχυση της θωράκισής τους έναντι εξωτερικών κρίσεων, ο πορτογαλικός τραπεζικός τομέας παρέμεινε ευάλωτος, λόγω χαμηλής ρευστότητας, χαμηλής ποιότητας στοιχείων ενεργητικού, χαμηλών περιθωρίων κέρδους, συσσωρευμένων μη εξυπηρετούμενων δανείων, υψηλού χρέους των επιχειρήσεων που επέφερε νέα πτώχευση.

Το 2014, τέθηκε σε εξυγίανση ο Τραπεζικός Ομίλος Banco Espirito Santo, (ιστορική και τρίτη μεγαλύτερη μέχρι πρότινος ιδιωτική πορτογαλική τράπεζα) για την οποία επιλέχθηκε η λύση του διαχωρισμού σε «καλή» Τράπεζα από τα τοξικά στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού της, και έλαβε την ονομασία Novo Banco. Η Novo Banco ανακεφαλαιοποιήθηκε με 4,9δισ ευρώ (3,9δισ€ ως κρατική ενίσχυση) και μεταβιβάστηκε στο εθνικό Ταμείο Εξυγίανσης Τραπεζών, με την προοπτική της πώλησής της το συντομότερο δυνατόν. Έχει ήδη συμφωνηθεί η πώληση της σε Καναδικό Fund με τίμημα 1 δισ ευρώ, αρκετά χαμηλότερο από το πόσα της αρχικής ανακεφαλαιοποίησής της³⁸.

Επίσης η μεγαλύτερη τράπεζα της χώρας, η Caixa Geral de Depositos υπό κρατικό έλεγχο χρήζει κεφαλαιακής ενίσχυσης περί τα περί τα 4-5εκ.€, ενώ εκκρεμεί παράλληλα και η αποπληρωμή 900εκ.€ μετατρέψιμων ομολόγων (CoCos) στο πορτογαλικό Ταμείο Εξυγίανσης Τραπεζών.

Ας σημειωθεί ότι τίμημα που πληρώνει ακόμα και σήμερα το πορτογαλικό δημόσιο για τη διάσωση των τραπεζών δεν αποκλείεται να αυξηθεί ακόμα περισσότερο στο μέλλον, μιας και το κράτος έχει αναλάβει εγγυήσεις για τις προβληματικές τράπεζες, που ξεπερνούν τα 30 δισεκατομμύρια ευρώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Κριτική Θεώρηση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης

Θετικές Επιπτώσεις της Τραπεζικής Ένωσης

---

³⁸ Cristina Ferreira, 1.4.2017, Investidores penalizados na venda do Novo Banco à Lone Star”, <https://www.publico.pt/2017/04/01/economia/noticia/obligacionistas-penalizados-na-venda-do-novo-banco-1767335>

Η Ακαδημαϊκή κοινότητα θεωρεί την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση ως μια μεγάλη τομή στην πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης εκφραζόμενη κατά πλειοψηφία θετικά υπέρ της. Τα βασικά επιχειρήματα των υποστηρικτών της είναι τα ακόλουθα:

Με την ίδρυση του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού, το Νοέμβριο του 2014, άρχισε μια νέα εποχή για το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα. Με την ανάθεση εποπτικών καθηκόντων στην ΕΚΤ καθίσταται πλέον κυρίαρχη όχι μόνον στο νομισματικό αλλά και στο τραπεζικό πεδίο. Αξίζει μάλιστα να επισημανθεί ότι για ορισμένα κράτη μέλη της ευρωζώνης (όπως η Γερμανία και η Αυστρία) είναι πρωτόγνωρο η νομισματική τους αρχή να είναι και η εποπτική των πιστωτικών ιδρυμάτων τους. Είναι, επίσης, προφανές ότι με τις διατάξεις του νέου κανονιστικού πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων, πολλά συστημικά σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα στα κράτη μέλη της ευρωζώνης θα κληθούν να αντλήσουν σημαντικά ποσά ιδίων κεφαλαίων (κυρίως με τη μορφή κοινών μετοχών), πολλαπλάσια εκείνων που διαθέτουν σήμερα.

Οι πρωτοβουλίες αυτές συνιστούν μια σημαντικότερη εξέλιξη στο πεδίο της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς, δεδομένου ότι η ανάθεση στην ΕΚΤ της αρμοδιότητας για τη μικρο-προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν στα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ αναμένεται να αμβλύνει σημαντικά τους δεσμούς που συνδέουν την επιρροή των κυβερνήσεων των εν λόγω κρατών μελών στα πιστωτικά ιδρύματα³⁹. Οι συνθήκες υπό τις οποίες τα εν λόγω πιστωτικά ιδρύματα θα επενδύουν σε ομόλογα των κυβερνήσεών τους θα μεταβληθούν ουσιαστικά, καθώς **η εξάρτησή τους από τον «κρατικό εναγκαλισμό»** (όπου και στην έκταση που αυτός υφίσταται) κατά τη χορήγηση πιστώσεων και τη συμμετοχή στο μετοχικό ή ομολογιακό κεφάλαιο εταιριών δημοσίου συμφέροντος (άμεσα ή έμμεσα) **τίθεται υπό περιορισμό** (Γκόρτσος 2015). Η απεξάρτηση των εθνικών τραπεζικών συστημάτων από την επιρροή των κυβερνήσεων ενδέχεται, συνεπώς, να αποτελέσει σημαντικό εφελκτήριο και για τη δρομολόγηση των θεσμικών προϋποθέσεων, οι οποίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν στη δημοσιονομική ενοποίηση της ΕΕ, εφόσον εκδηλωθεί η σχετική πολιτική βούληση.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό 1024/2013 του Συμβουλίου, οι εξαγορές και συγχωνεύσεις επιχειρήσεων στον τραπεζικό τομέα τελούν υπό την τελική έγκριση της ΕΚΤ και όχι των εθνικών αρμοδίων αρχών. Υπό αυτές τις συνθήκες, η μορφολογία του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος των επομένων δεκαετιών, θα αλλάξει **οδηγώντας σε μεγαλύτερο βαθμό συγκέντρωση του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος** και, κατά συνέπεια, σε μείωση του αριθμού των πιστωτικών ιδρυμάτων που ασκούν δραστηριότητα σε αυτό, σε όλα τα κράτη μέλη της ευρωζώνης (Γκόρτσος 2015).

Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση θα **συμβάλει στην αναγκαία αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και των επιχειρήσεων όσο και στην ορθή χρηματοδότηση της οικονομίας**. Θα μειώσει το σημερινό κατακερματισμό στην ενιαία αγοράς θα συμβάλει στην εξασφάλιση ίσων όρων ανταγωνισμού στην ΕΕ και θα ενισχύσει επίσης το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα περιορίζοντας παράλληλα τον κίνδυνο μετάδοσης της κρίσης

³⁹ Ιφιγένεια Παπαγιαννακοπούλου, Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ως εποπτική αρχή στο Ευρωπαϊκό Τραπεζικό Σύστημα. Ο Ρόλος που μπορεί να παίξει στην χρηματοδότηση των Τραπεζών από τον ELA, Βήμα Ασκοούμενων και Νέων Δικηγόρων (<http://vand2014.blogspot.pt/>)

Κριτική της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης

Η ανάθεση σε μια νομισματική αρχή εποπτικών αρμοδιοτήτων του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος, ιδίως δε σε σχέση με τα πιστωτικά ιδρύματα, θέτει **ζητήματα σύγκρουσης συμφερόντων**, θέτοντας, σε κρίση κατά πόσον η ΕΚΤ, ως νομισματική αρχή, είναι σε θέση να υπηρετεί με συνέπεια και αποτελεσματικά τον πρωταρχικό της στόχο, ο οποίος συνίσταται στη διασφάλιση της σταθερότητας του επιπέδου των τιμών στην ευρωζώνη.

Δεν πρέπει, επίσης, να αποκλειστεί το ενδεχόμενο της συνδρομής προϋποθέσεων υπό τις οποίες, κατά τη διάρκεια των πρώτων ετών της θητείας της ΕΚΤ ως εποπτικής αρχής, ένα ή περισσότερα συστημικά σημαντικά πιστωτικά ιδρύματα που τελούν υπό την άμεση εποπτεία της να εκτεθούν σε αφερεγγυότητα, γεγονός που θα μπορούσε να αποδοθεί και σε δική της πλημμελή άσκηση καθηκόντων (Γκόρτσος 2015). Σε μια τέτοια περίπτωση, η αξιοπιστία της ΕΚΤ, ως νομισματικής αρχής, θα ετίθετο σε έντονη αμφισβήτηση κυρίως από πολιτική άποψη), με όλες τις συνεπαγόμενες αρνητικές επιπτώσεις για τη βιωσιμότητα της ευρωζώνης.

Ο κίνδυνος αυτός υφίσταται και για τις εθνικές κεντρικές τράπεζες, οι οποίες έχουν την καταστατική αρμοδιότητα άσκησης μικρο-προληπτικής εποπτείας στα πιστωτικά ιδρύματα, και αποτελεί ένα από τα βασικά σημεία προβληματισμού αναφορικά με το αν θα πρέπει να ανατίθενται στις κεντρικές τράπεζες, ως κατά βάση νομισματικές αρχές, τέτοιου είδους αρμοδιότητες.

Παράλληλα, η υιοθέτηση ενός συγκεκριμένου ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου για την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων με τη θεσμοθέτηση του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης -SRM και του Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης- SRF, **περιορίζει τον βαθμό ελευθερίας των κρατών μελών για την διάσωση μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων**, ιδιαίτερα των συστημικών τραπεζών με προσφυγή σε κρατικούς πόρους, όπως συνέβη, *κατ' ανάγκη*, στη διάρκεια της πρόσφατης (2007-2009) διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης έως την σημερινή δημοσιονομική κρίση της ευρωζώνης. Στο ερώτημα:

Είτε της αναστολής της λειτουργίας μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων, με ενεργοποίηση του ταμείου εγγύησης καταθέσεων, είτε της ανακεφαλαιοποίησης μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων με κρατικούς πόρους, είτε της εξυγίανσης μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων με χρήση ιδίων πόρων, το ενωσιακό δίκαιο κατατείνει κυρίως στην επιλογή της τρίτης λύσης.

Δημιουργείται βάρος στα Πιστωτικά Ιδρύματα καθώς αυξάνει σημαντικά το κόστος λειτουργίας τους με το ζήτημα της αυξημένης επιβάρυνσης που συνεπάγεται για τις τράπεζες η συμμόρφωσή τους προς το νέο κανονιστικό πλαίσιο και των εκτιμώμενων σωρευτικών επιπτώσεών του. Πολύ πιθανόν ο στόχος της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας να επιδιώκεται με υπέρμετρη επιβάρυνση του χρηματοπιστωτικού τομέα σε σημείο που αυτό να εμποδίζεται να επιτελέσει το ρόλο του, δηλ. να διαμεσολαβεί

μεταξύ των πλεονασματικών και των ελλειμματικών μονάδων στην οικονομία ούτως ώστε να ενθαρρύνει τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις και την ανάπτυξη (Στουρνάρας 2016).

Οι ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων που διεξήχθησαν πρόσφατα σε επίπεδο ΕΕ ακολούθησαν μια μεθοδολογία βασιζόμενη σε ένα κοινό για όλες τις χώρες υπόδειγμα που άφηνε το ελάχιστο περιθώριο για να ληφθούν υπόψη ιδιοσυγκρατικά χαρακτηριστικά και εθνικές ιδιαιτερότητες. Επιπλέον, όπως ισχυρίζονται κάποιοι, υπάρχει ο κίνδυνος οι ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων να γίνουν λιγότερο αποτελεσματικές και να θεωρούνται μάλλον ως μέσο καθησυχασμού των αγορών παρά ως σημαντικό εποπτικό εργαλείο.

Όσον αφορά την ασφάλιση των καταθέσεων, πέραν της Οδηγίας για τα Συστήματα Εγγύησης Καταθέσεων (DGSD), η ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της οποίας εκκρεμεί σε ορισμένα κράτη-μέλη, το προτεινόμενο Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης Καταθέσεων (EDIS) έχει τεράστια σημασία αλλά **δεν έχει προβλεφθεί η άμεση εφαρμογή του**. Η ασφάλιση των καταθέσεων σε υπερεθνικό επίπεδο θα συμβάλλει σημαντικά στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, διότι παρέχει έναν εφεδρικό μηχανισμό όταν τα εθνικά συστήματα δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για να αντιμετωπίσουν ισχυρούς κλονισμούς. Παράλληλα, θα αποτελέσει ένα αποφασιστικό βήμα για το σπάσιμο του φαύλου κύκλου μεταξύ τραπεζών και δημόσιου τομέα και, σε συνδυασμό με έναν αποτελεσματικό μηχανισμό στήριξης του SRF, για τη διαφύλαξη της σταθερότητας στην Τραπεζική Ένωση.

Επιπτώσεις στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα

Το κανονιστικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης έχει σημαντική επίπτωση και στη λειτουργία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος. Από τις 4 Νοεμβρίου 2015 η άμεση μικρο-προληπτική εποπτεία των τεσσάρων (4) συστημικών πιστωτικών ιδρυμάτων της χώρας μας (Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Alpha Bank και Eurobank) ασκείται από την ΕΚΤ (με τη συνδρομή της Τράπεζας της Ελλάδος), ενώ η Τράπεζα της Ελλάδος έχει την αρμοδιότητα για την άμεση εποπτεία (υπό τις Οδηγίες και τις Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΚΤ) μόνον των μικρότερων πιστωτικών ιδρυμάτων. Η εποπτεία των υπολοίπων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν χαρακτηριστεί ως λιγότερο σημαντικές ανήκει ακόμη στις εθνικές εποπτικές αρχές, ήτοι για την Ελλάδα στην Τράπεζα της Ελλάδος, οι οποίες φυσικά και θα πρέπει να βρίσκονται σε στενή συνεργασία με την ΕΚΤ (η οποία θα έχει την έμμεση εποπτεία) και να της παρέχουν πλήρη, έγκαιρη και έγκυρη πληροφόρηση

Τα ειδικά καθήκοντα που ανατέθηκαν στην ΕΚΤ αναφορικά με την άμεση εποπτεία των τεσσάρων (4) συστημικών ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων (οι οποίες αποτελούν περισσότερο από το 80% του ενεργητικού των ισολογισμών του συνόλου των πιστωτικών ιδρυμάτων που ασκούν δραστηριότητα στη χώρα μας) είναι ιδιαίτερα σημαντικά. **Θέτουν σε νέα βάση τους όρους υπό τους οποίους τα πιστωτικά ιδρύματα** αντλούν δανειακά κεφάλαια, χορηγούν δάνεια και προβαίνουν σε επενδύσεις στην κεφαλαιαγορά, στις αγορές ακινήτων και σε άλλες μη χρηματοπιστωτικές

δραστηριότητες, πόσο μάλλον *αφού έχουν καθιερωθεί και αυστηρότεροι κανόνες*, σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Καθ' αυτόν τον τρόπο, η ΕΚΤ *αποτρέπει το «φόρτωμα» στις Τράπεζες με Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου* και ουσιαστικά τις προτρέπει να μην τα αγοράζουν καθώς ενέχουν κίνδυνο, τον οποίο πρόκειται να επωμιστούν και αυτές με αποτέλεσμα να καταστούν αφερέγγυες και να διακοπεί ο ΕΛΑ

Αυτό συνεπάγεται ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα λειτουργεί σε ένα καθεστώς ασφαλέστερης χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και οι προοπτικές του ενδέχεται να αναβαθμιστούν, και μάλιστα σημαντικά. Για τη χώρα μας, προϋπόθεση αποτελούν βέβαια, περαιτέρω, η σταθεροποίηση των δημοσιονομικών δεικτών και η διασφάλιση ενός σταθερού πολιτικού κλίματος, που θα επιτρέψουν:

- τη σταδιακά σταθερή περαιτέρω επιστροφή καταθέσεων στα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα,
- τη δυνατότητα προσφυγής των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων στις διεθνείς διατραπεζικές αγορές και στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου για την άντληση περαιτέρω δανειακών κεφαλαίων (σε αντιστοιχία με την ανάλογη δυνατότητα του ελληνικού Δημοσίου), και
- κατά συνέπεια, τη δυνατότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων να επιστρέψουν πλήρως, με ασφάλεια για τους καταθέτες τους, στη συνήθη δανειοδοτική τους δραστηριότητα, εφόσον εν τω μεταξύ έχει επιτευχθεί σταδιακά η ανάκαμψη του πραγματικού τομέα της οικονομίας (την υλοποίηση της οποίας τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα συνδράμουν ήδη, σημαντικά δε, ακόμα και στο ισχύον υφεσιακό καθεστώς με την ιδιαίτερα σημαντική εγγυητική συνδρομή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων).

Επίλογος

Παλαιότερα δεν θεωρείτο αναγκαίο να διαχωριστεί η νομισματική πολιτική από την αρμοδιότητα της διασφάλισης της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Πιστευόταν ότι η σταθερότητα των τιμών στην αγορά αγαθών και υπηρεσιών ήταν αρκετή για να εξασφαλίσει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην αγορά περιουσιακών στοιχείων.

Η εμπειρία από την αρχή της προηγούμενης δεκαετίας μέχρι σήμερα διέψευσε αυτές τις αντιλήψεις, καθώς έδειξε ότι ο οικονομικός κύκλος και ο χρηματοπιστωτικός κύκλος δεν είναι απαραίτητα συγχρονισμένοι και ότι μπορεί να υπάρξουν μεγάλες περιόδους αποσύνδεσης των δύο κύκλων. Συγκεκριμένα, ο χρηματοπιστωτικός κύκλος τείνει συνήθως να έχει μεγαλύτερο πλάτος και μικρότερη συχνότητα από έναν κανονικό οικονομικό κύκλο. Η μακροπροληπτική πολιτική γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ της μικροπροληπτικής εποπτείας, που επικεντρώνεται στις επιμέρους τράπεζες, και της νομισματικής πολιτικής, δηλαδή την αποφυγή ταχείας πιστωτικής επέκτασης πέραν του επιπέδου που δικαιολογείται από τα θεμελιώδη μεγέθη της οικονομίας.

Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση αποτελεί ένα σημαντικό βήμα στην οικονομική ολοκλήρωση της Ευρώπης. Η επιτήρηση και η εξυγίανση των προβληματικών τραπεζικών ιδρυμάτων αποτελεί πλέον ενιαία αρμοδιότητα σε κεντρικό επίπεδο κάτι που δεν υφίστατο λίγα χρόνια πριν προκειμένου να **σπάσει ο φαύλος κύκλος μεταξύ Τραπεζών και δημοσίου χρέους**. Οι εξελίξεις αυτές έχουν αφήσει εκτός της ενιαίας τραπεζικής πολιτική το ζήτημα της εγγύησης των καταθέσεων. Βασικός λόγος αποτελούν οι αντιδράσεις των κρατών-μελών της Β. Ευρώπης όσον αφορά την συμμετοχή τους στο κόστος διάσωσης τραπεζών του ευρωπαϊκού νότου.

Οι κανονισμοί και οι οδηγίες με την οποία εφαρμόζεται η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση προτρέπουν σε επιλογή εργαλείων και μέσων όπως το bail in με συμμετοχή των ομολογιούχων και καταθετών σε αντιδιαστολή με λύσεις τύπου bail out που εφαρμόστηκαν στο ξεκίνημα της κρίσης, προκειμένου να μην επαναληφθεί το προηγούμενο ότι **οι τράπεζες κρατούν για τις ίδιες τα κέρδη, ενώ «κοινωνικοποιούν» τις απώλειες**.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Στοιχεία Τεκμηρίωσης σχετικά με τη λειτουργία του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος, Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Φεβρουάριος 2017
2. Γκόρτσος Χρήστος, Η «Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση»: μια συνοπτική θεώρηση των θεσμικών και κανονιστικών διαστάσεων, Σημειώσεις για το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς, Οκτώβριος 2015.
3. Γκόρτσος Χρήστος «Βασιλεία III»: Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, 2012
4. Γκόρτσος Χρήστος, Εισαγωγή στο Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο,, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2011
5. Δούβλη Β. Μαγδαληνή, Η ειδική εκκαθάριση πιστωτικών ιδρυμάτων - Θεσμικό πλαίσιο, Μεταβολές και Προοπτικές ενόψει ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης, Ελληνική Δικαιοσύνη, Τεύχος 6, 2016
6. The High-Level Group on Financial Supervision in the EU, Chaired by Jacques de Larosière, *Report*, Brussels, 25 February 2009
7. Ηλίας Λέκκος -Αρτεμης Λεβεντάκης, Οικονομική Ανάλυση και Αγορές, Τράπεζα Πειραιώς, Απρίλιος 2014
8. Μούσης Νίκος, Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκαιο -Οικονομία– Πολιτικές, Εκδόσεις Παπαζήση
9. Κοντιζάς Νίκος, 24/9/2015, Οδηγία BRRD και ανακεφαλαιοποίηση Ελληνικών Τραπεζών, (βλ. <http://www.capital.gr/me-apopsi/3055020/odigia-brrd-kai-anakefalaiopoiisi-ellinikon-trapezon>)
10. Γιάννη Στουρνάρα «Χρηματοπιστωτική σταθερότητα και οι παρεμβάσεις πολιτικής των κεντρικών τραπεζών στην Ευρώπη» Ομιλία στην Εθνική Τράπεζα της Κροατίας στο Ζάγκρεμπ 23-3-2016
11. Ολ. Γιώτη – Παπαδάκη- Μ. Αθ. Αρταβάνη, Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση
12. Συνέντευξη του καθηγητή Οικονομικών του Πανεπιστημίου της Λισαβόνας Φρανσίσκο Λούσια από το Πανεπιστήμιο Λισαβόνας ISEG Για το πορτογαλικό τραπεζικό σύστημα στην DW,19/1/2016

13. Πανίκος Δημητριάδης, Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, Ομιλία του στην ημερίδα "Ο χρηματοπιστωτικός τομέας σήμερα, προβλήματα και προοπτικές, 29 Μαρτίου 2014
14. Γιάννη Στουρνάρα «Χρηματοπιστωτική σταθερότητα και οι παρεμβάσεις πολιτικής των κεντρικών τραπεζών στην Ευρώπη» Ομιλία στην Εθνική Τράπεζα της Κροατίας στο Ζάγκρεμπ 23-3-2016
15. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Οδηγός Τραπεζικής Εποπτείας, 2014
16. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – Γραφείο Ενημέρωσης στην Ελλάδα, 15.04.2014, Να μην επωμίζονται οι πολίτες το βάρος της διάσωσης των τραπεζών θέλει το ΕΚ.
17. Ιφιγένεια Παπαγιαννακοπούλου, Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ως εποπτική αρχή στο Ευρωπαϊκό Τραπεζικό Σύστημα. Ο ρόλος που μπορεί να παίζει στην χρηματοδότηση των τραπεζών από τον ΕΛΑ, Δικηγόρος Αθηνών, με άρθρο της στο Βήμα Ασκούμενων και Νέων Δικηγόρων.
18. Χρήστος Χατζηγεμανουήλ, Ο ρόλος των τραπεζών στη δημιουργία και την επίλυση της κρίσης, 12/10/2012, Foreign Affairs The Hellenic Edition, Βλ. <http://www.foreignaffairs.gr/>
19. Μπ. Μιχαήλ, Μπλόκο και στην Τραπεζική Ενοποίηση, Εφημερίδα των Συντακτών, 17-18 Δεκεμβρίου 2016 (<http://www.efsyn.gr/arthro/mploko-kai-stin-trapeziki-enopoiisi>)
20. Key Issues on European Banking Union Trade-Offs and Some Recommendations Douglas J. Elliott, Global Economy & Development Working Paper 52 | November 2012 <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/11-european-banking-union-elliott.pdf>
21. Η πορεία προς την «Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση»: θεσμικές και κανονιστικές διαστάσεις και οι επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, στο συλλογικό τόμο (επιμέλεια Μασουράκης, Μ. και Χρ. Βλ. Γκόρτσος) Ανταγωνιστικότητα για την ανάπτυξη: προτάσεις πολιτικής, έκδοση Ελληνική Ένωση Τραπεζών (2014), σελ. 21-44
22. Towards a "European Banking Union": The European Commission's Proposal on the creation of a 'Single Supervisory Mechanism' in the Banking Sector, The New Economic Governance of Europe - EPLO Malta Meeting 20-21 July 2012, Volume CX, European Public Law Series (2014), pp. 59-95
23. The 'single supervisory mechanism': A major building block towards a European Banking Union (The full Europeanisation of the 'bank safety net', , ECFIL Working Papers, No. 8, June 2013.

24. Luís Reis Ribeiro 06.04.2017 Banca vale duas vezes mais que a economia portuguesa – Άρθρο σχετικά με την επέκταση του τραπεζικού συστήματος στην Πορτογαλία, Εφημερίδα Diario de Noticias.
25. Cristina Ferreira, 1.4.2017, Investidores penalizados na venda do Novo Banco à Lone Star”, Εφημερίδα Publico.

Ευρωπαϊκή Νομοθεσία

1^{ος} Πυλώνας Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης σχετικά με την Τραπεζική Επιτήρηση

1. **Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1024/2013** «αναφορικά με την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σε σχέση με πολιτικές που αφορούν τη μικρο-προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων», με τον οποίο θεσμοθετήθηκε ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός για τα πιστωτικά ιδρύματα.
2. **Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1022/2013** σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών) και έγινε ένα σημαντικό άλμα στην πορεία για τη θεσμοθέτηση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης
3. **Κανονισμός (ΕΕ) 575/2013** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012», γνωστός ως **CRR**.
4. **Οδηγία 2013/36/ΕΕ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με την πρόσβαση στη δραστηριότητα πιστωτικών ιδρυμάτων και την προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων, για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/87/ΕΚ και για την κατάργηση των οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ», γνωστή ως **CRD IV**

2^{ος} Πυλώνας Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης σχετικά με την Τραπεζική Εξυγίανση και Εκκαθάριση

1. **Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 806/2014** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 2014, «περί θεσπίσεως ενιαίων κανόνων και διαδικασίας για την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και ορισμένων επιχειρήσεων επενδύσεων στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης και ενός Ενιαίου Ταμείου Εξυγίανσης και τροποποίησης του κανονισμού
2. **Οδηγία (ΕΕ) αριθ. 59/ 2014** «για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων (...)» η οποία υιοθετήθηκε τον Μάιο του 2014 ορίζει την εναρμόνιση των κανόνων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, βάσει των οποίων θα γίνεται, μεταξύ άλλων, η εξυγίανση μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων. Είναι γνωστή και ως **BRRD (Banking Recovery and Resolution Directive – Τραπεζικής Εξυγίανσης και Εκκαθάρισης)**

3ος Πυλώνας Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης σχετικά με την Τραπεζική Εγγύηση Καταθέσεων

1. **Οδηγία (ΕΕ) 49/2014** «περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων». Με την εν λόγω Οδηγία, οι διατάξεις της οποίας τέθηκαν σε εφαρμογή στις 3 Ιουλίου 2015 επιδιώκεται η περαιτέρω εναρμόνιση των κανόνων που διέπουν τα εθνικά συστήματα εγγύησης καταθέσεων με στόχο την ενίσχυση της ενιαίας τραπεζικής αγοράς, ιδίως στο πεδίο της όσο το δυνατόν ταχύτερης καταβολής αποζημιώσεων από ένα σύστημα, εφόσον αυτό ενεργοποιηθεί.
2. **Διακυβερνητική Συμφωνία αριθ. 8457/2014** της 21ης Μαΐου 2014, μεταξύ των είκοσι έξι (26) κρατών μελών «για την μεταφορά και αμοιβαιοποίηση των συνεισφορών στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης».

Ιστοσελίδες

<http://www.bis.org> (Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών)

<http://www.hba.gr> (Ελληνικής Ένωση Τραπεζών)

<http://www.ecb.europa.eu> (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα)

<https://www.bankingsupervision.europa.eu> (Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωση-ΕΕ)

<http://eur-lex.europa.eu/> (Ευρωπαϊκή Ένωση)

<https://ec.europa.eu> (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο)

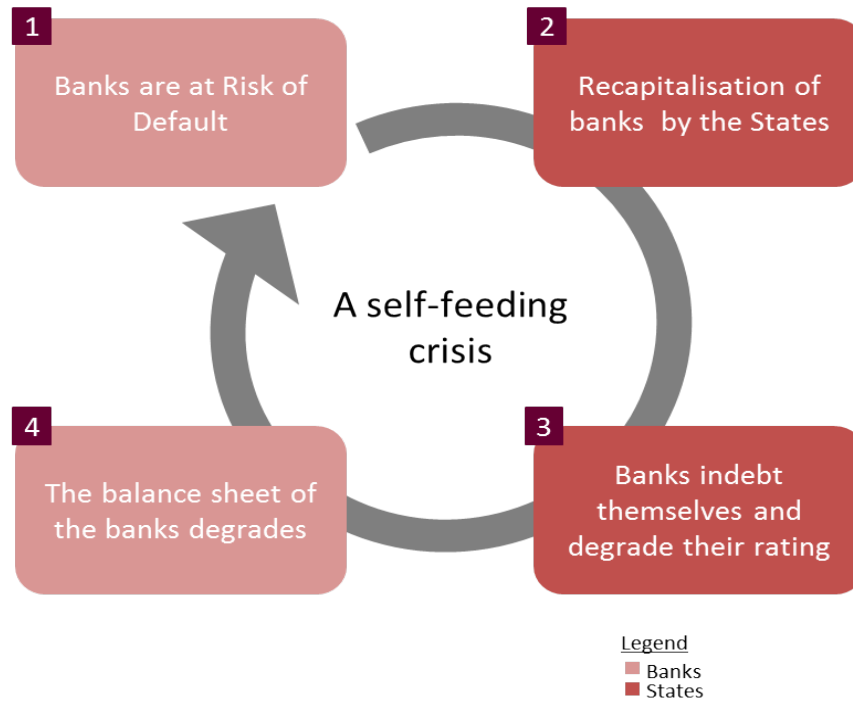
https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/banking-union_el

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Επισκόπηση Κανονιστικού Πλαισίου Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης			
Οι τρεις Πυλώνες	1ος Πυλώνας Προληπτική ρυθμιστική παρέμβαση και προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων	2ος Πυλώνας Εξυγίανση μη βιώσιμων πιστωτικών ιδρυμάτων	3ος Πυλώνας Συστήματα εγγύησης καταθέσεων
Ευρωπαϊκοί «Ενιαίοι Μηχανισμοί»	Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός ('SSM')	Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης ('SRM') και Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης ('SRF')	Πρόταση Κανονισμού της Επιτροπής για τη σύσταση Ευρωπαϊκού Ταμείου Ασφάλισης Καταθέσεων
Εφαρμοστέο δίκαιο ('Single Rulebook')	Κανονισμός 575/2013 ('CRR') = Οδηγία 2013/36/ΕΕ ('CRD IV')	Οδηγία 2014/59/ΕΕ για την ανάκαμψη και εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων ('BRRD')	Οδηγία 2014/49/ΕΕ για τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων ('DGSD')

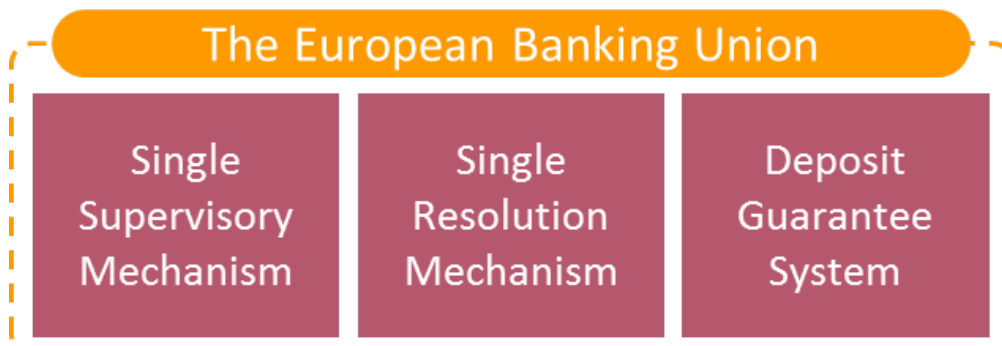
Πηγή: Ελληνική Ένωση Τραπεζών (<http://www.hba.gr/>)

Αυτοτροφοδοτούμενη Κρίση Τραπεζικού κλάδου – Δημοσίου Χρέους

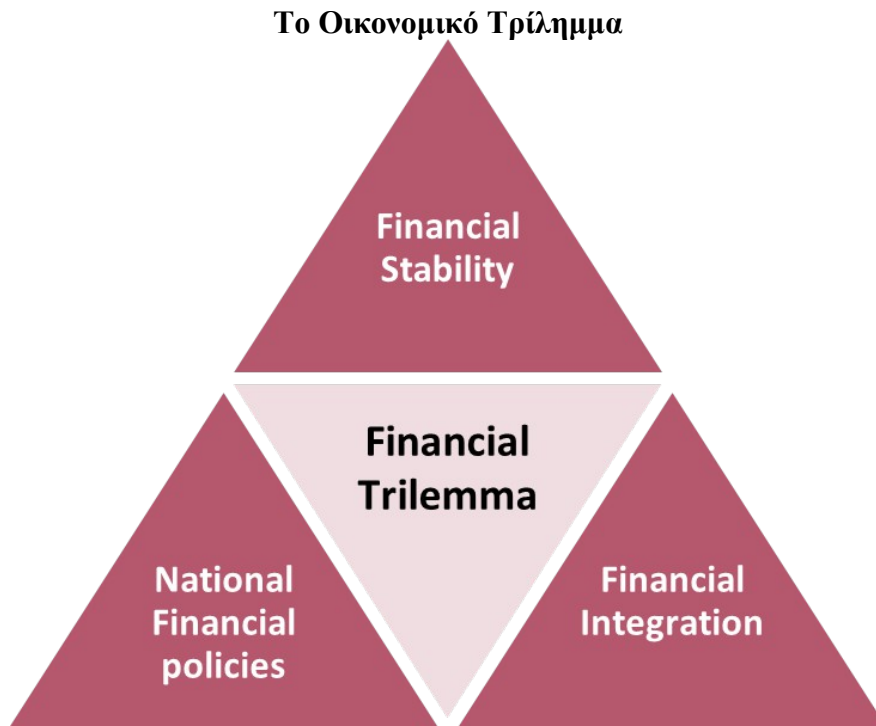

Πηγή: Sia Partners Finance & Strategy (<http://finance.sia-partners.com/lunion-bancaire-12>)

Οι 3 Πυλώνες της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης

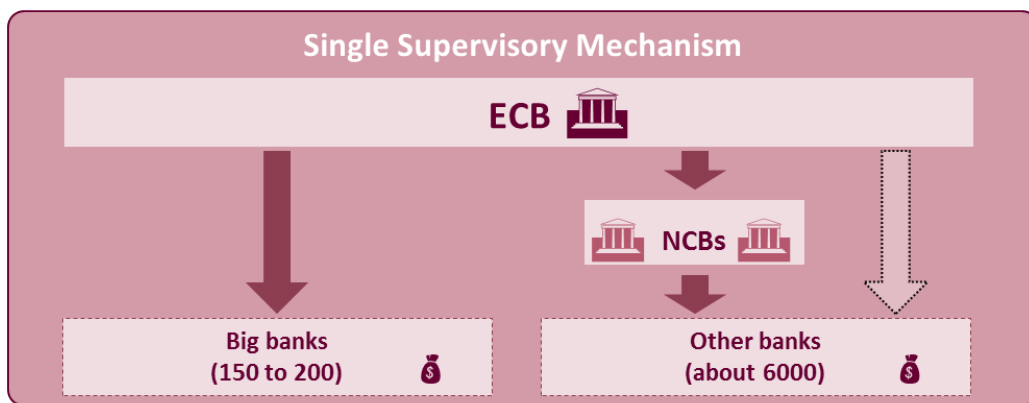

Πηγή: Sia Partners Finance & Strategy (<http://finance.sia-partners.com/lunion-bancaire-12>)

Πηγή: Sia Partners Finance & Strategy (<http://finance.sia-partners.com/lunion-bancaire-22>)

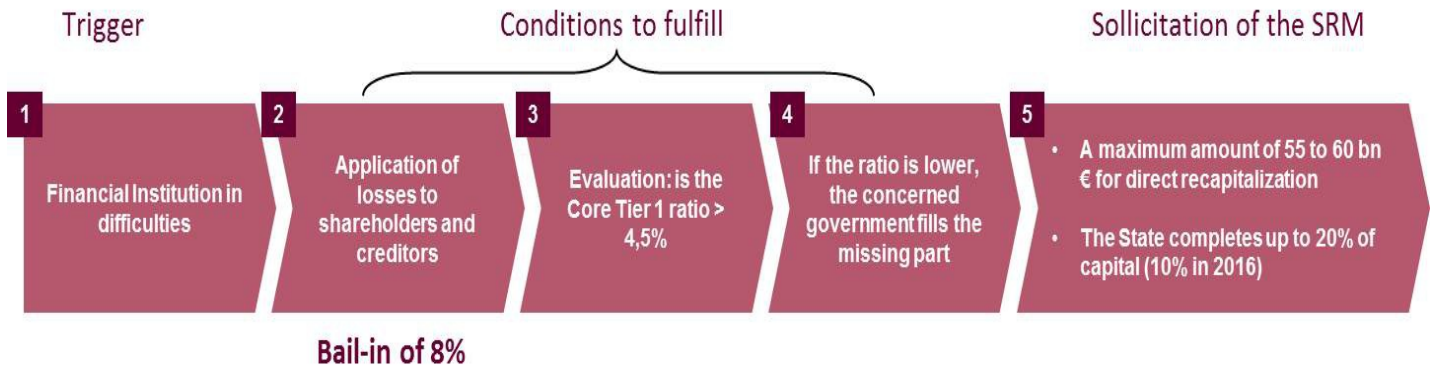
Ενιαίος Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Επιτήρησης

Πηγή: Sia Partners Finance & Strategy (<http://finance.sia-partners.com/lunion-bancaire-22>)

Διαδικασία Εξυγίανσης Προβληματικών Τραπεζών

Πηγή: Sia Partners Finance & Strategy (<http://finance.sia-partners.com/lunion-bancaire-22>)

ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΟΥΜΠΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

✉ gkoumpis@yahoo.gr
 💬 Skype george.koumpis

Ημερομηνία γέννησης 08/04/1989

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

- 2015–
Σήμερα **ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - Οικονομικά της Αγοράς Ακινήτων**
ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
- 2007–2013 **ΤΜΗΜΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΣΛΑΒΙΚΩΝ & ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ)**
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Οι γνώσεις και δεξιότητες που απέκτησα κατά την διάρκεια των σπουδών συνοψίζονται ως εξής:
 Γνώση της κοινωνικής και οικονομικής ιστορίας, των πολιτισμικών διαφορών και των σύγχρονων οικονομικό-κοινωνικών εξελίξεων στις χώρες των Βαλκανίων, της Ανατολικής Ευρώπης και της Εγγύς Ανατολής,
 Γνώση των επιστημονικών εξελίξεων και ορολογίας σε θέματα που αφορούν την ανάλυση του σύγχρονου οικονομικού, κοινωνικού και πολιτικού γίνεσθαι στις χώρες των Βαλκανίων, της Ανατολικής Ευρώπης και της Εγγύς Ανατολής,
 Εξειδικευμένες οικονομικές, τραπεζικές και χρηματοοικονομικές γνώσεις για την επιχειρηματική και επενδυτική δραστηριότητα στο χώρο της Βαλκανικής, της Ανατολικής Ευρώπης και της Εγγύς Ανατολής,
 Γνώσεις οικονομίας, δικαίου και κοινωνικών επιστημών,
 Πολύ καλή γνώση της Αγγλικής και Γαλλικής και βασικές γνώσεις της Ρωσικής γλώσσας,

ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Μητρική(ές) γλώσσα(ες) Ελληνικά

Λοιπές γλώσσες

	ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ		ΟΜΙΛΙΑ		ΓΡΑΦΗ
	Προφορική	Γραπτή (ανάγνωση)	Επικοινωνία	Προφορική έκφραση	
Αγγλικά	C2	C2	C2	C2	C2
Proficiency in English (ECPE) of the University of Michigan					
Γαλλικά	B2	B2	B2	B2	B2
Diplôme d'études en langue française (DELF) 1					

Οργανωτικές / διαχειριστικές δεξιότητες

Καλές δεξιότητες ηγεσίας που αποκτήθηκαν ως έφεδρος υπαξιωματικός κατά την διάρκεια της στρατιωτικής μου θητείας στην ΕΛΔΥΚ Κύπρου (2013-14)

Επαγγελματικές
δεξιότητες

Ικανότητα εργασίας σε διεθνές περιβάλλον, ευαισθητοποίηση στα προβλήματα της διαπολιτισμικής επικοινωνίας, προσαρμοστικότητα σε ξένες συνθήκες εργασίας.

Ψηφιακή δεξιότητα

Πολύ καλή γνώση χειρισμού Η/Υ και προγράμματος Microsoft Office (word, excel, powerpoint, outlook κλπ). Κάτοχος Διπλώματος ECDL